

Virpsa Stasys 2-15-95
7136 S Mozart #1
Chicago, IL 60629-3029

DIRVA

SECOND CLASS USPS 157-530

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXIX MARCH - KOVO 10, 1994 Nr. 10

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

KOVO VIENUOLIKTOJI – LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATSTATYMO DIENA

N. 1.

AUSZRA,

Laikraštis, išleidžiamas
per
Dra. Bassanawiczu.

„Ausra“ išleista Ragainej 20. kovo mėnesio formate knygos
arkužėse ir 6. turėtojai 10. kovo.
Prekė: ant meta arba 12 N. 1 Mk. = 1 rub.
ant 1/2 meta arba 6 N. 1 Mk. = 50 kap.
ant 1/4 meta arba 3 N. 50 Ft. = 25 kap.

Apgeriamai, spausdintoj „Ausros“ primami, kasdienis už
kūna pusio dalis elito po 50 Ft. = 10 kap.

Apistatinti galima „Ausra“ prie visuot. elito, po
nuo 10. majaus sio m.

Ragainej, Kowinis 1883.
Dėl redakcijos atstovų J. Mikasas Ragainej.
Spausdintoj Albano & Kibickas.

Dr. Jonas Basanavičius ir „Aušra“.

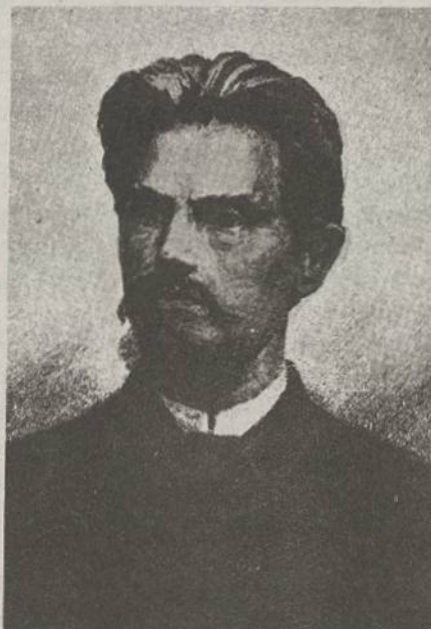

„VILNIAUS ŽINIOS“

ATRAKIAI

KARAS.

Petras Vileišis ir „Vilniaus Žinios“.

Metas 1. Kovas 1990 m. Num. 3.

VARPAS

literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

„Varpas“ – mėnesinis literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis. Jis yra vienas iš svarbiausių lietuvių laikraščių. Jis yra vienas iš svarbiausių lietuvių laikraščių. Jis yra vienas iš svarbiausių lietuvių laikraščių.

Dr. Vincas Kudirka ir „Varpas“.

VILTIS

Visuomenės, literatūros ir politikos laikraštis.

eiš Vilniaus trečiadienis penktadienis ir sekmadienis.

Vilnius, Didžioji gatvė N. 23, b. 10.

I METAL. Trečiadienis 3 (16) Spalį m. 1907 m. № 1.

„Viltis“ ir jos kūrėjai: A. Smetona ir kun. J. Tumas-Vaižgantas.

Istorinis Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos posėdis 1990 metų kovo 11 d. Tarybos narių poįėjimais entuziastingai pritaria Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo Aktui.
(„GK“ 1990m. nuotr.)

Tai mūsų tautinės sąmonės žadintojai, laisvės šaukliai, prikėlę tautą Nepriklausomybės kovoms. Jų nuveiktas darbas nenuėjo veltui – prieš 76-rius metus Lietuva pasiskelbė, kad ji gyva! Ji išliko gyva ir per tuos siaubingus, daugiau nei pusę amžiaus trukusius, žiaurios okupacijos metus. Tos gyvybės neįstengė numarinti badu kacetuose naciai, ji atlaikė Užpoliarės ledynų speigus, neužgeso Sibiro miškų tankynėse, nenuvyto Kazachstano dykumose!

Daugiau kaip prieš šimtą metų sušvitęs „Aušros“ spindulys ir suskambėjęs laisvės „Varpas“ pagimdė tvirtą „Viltį“ laisvam gyvenimui. Jų skleista šviesa ir garsas vėl atsikartojo 1990 kovo 11-ją, kada visa Lietuva vieningai dar kartą pasauliui pareiškė: „Mes esame gyvi! Mes norime būti ir būsim laisvi!“

Girdėta iš Vilniaus

• **PREZIDENTAS PRIĖMĖ JAV AMBASADORIŲ.** Praėjusį penktadienį Prezidentas A. Brazauskas priėmė JAV ambasadorių Lietuvoje Darryl Johnson jo paties prašymu. Ambasadorius padėkojo A. Brazauskui už moralinę paramą jo ligos metu. Buvo aptarti dvišaliai Lietuvos ir JAV santykiai bei kiti abi šalys dominantys klausimai, kalbama apie "Bendradarbiavimo taikos labui" programos realizavimą.

• **VYRIAUSYBĖS POSĖDIS: "VNEŠEKONOMBANK" SKOLA LIETUVOS GYVENTOJAMS BUS GRAŽINAMA IŠ LIETUVOS VALSTYBĖS BIUDŽETO.** Vakar uždarajame Vyriausybės posėdyje be kitų klausimų buvo aptariama, kaip turėtų būti gražinami Lietuvos gyventojams valiutiniai indėliai, likę buvusiam "Vnešekonombanke". Iš viso iš šio banko nepavyksta atgauti 6,64 milijono JAV dolerių, o Lietuvoje yra 2107 tokie indėlininkai. Virš 700 žmonių "Vnešekonombanke" pasidėję iki 500 JAV dolerių. Atsižvelgdami į tai, kad derybos su Rusija dėl šių indėlių tebevyksta, Vyriausybės nariai nutarė, nuo balandžio mėnesio 1 dienos šie pinigai bus gražinami iš Lietuvos valstybės biudžeto vienkartinėmis išmokomis. Pinigus galės atsiimti kiekvienas indėlininkas, bet ne daugiau kaip 500 JAV dolerių.

• **AMNESTIJA PUČISTAMS LIETUVOJE NEGALIOJA.** ELTA išplatino tėvynės Sąjungos – Lietuvos Konservatorių Pirmininko Vytauto Landsbergio pasirašytą pareiškimą dėl amnestijos Maskvos 1991 metų pučo vadovams.

Gausėjant teisminių parodymų, rašoma pareiškime, jog buvęs SSRS prezidentas pats dalyvavo 1991 metų rugpjūčio perversmo mėginime, Rusijos valstybės dūma amnestavo visus tos bylos kaltinamuosius. Tai vidaus reikalas, kuris dar liečia ir kitas vienuolika buvusių SSRS respublikų, bet neliečia Lietuvos, SSRS aneksuotos valstybės, jau nuo 1990 metų kovo 11 dienos teisiškai atkūrusios savo nepriklausomybę. Kita vertus, SSRS pučistų veiksmai Lietuvoje 1991 metais bus ir toliau kvalifikuojami ir kaip tarptautinis nusikaltimas, ir kaip šurkštus nusižengimas Lietuvos įstatymams. Atsakomybės už tai Rusijos valdžios amnestija nepanaikina.

• **LIETUVOS GENOCIDO ARCHYVAI – TARPTAUTINĖS REIKŠMĖS ŠALTINIS.** Esame didžiai susirūpinę, – rašo ELTA perduotame laiške Lietuvos genocido archyvų priežiūros visuomeninio komiteto nariai, – kad Lietuvos piliečių tarpusavio supriešinimo objektu tapo toks svarbus Lietuvos istorijos šaltinis, kaip KGB archyvas. Savo dokumentų apimtimi ir svarba šis archyvas yra unikalus visoje Vidurio ir Rytų Europoje. Tai autentiškas šaltinis, atskleidžiantis komunistinio valdymo metodus ir turintis didelę tarptautinę reikšmę.

Mūsų pareiga, rašoma laiške, – užtikrinti šiam archyvui mokslinį statusą, rūpintis, kad būtų tęsiamas jo inventorizavimas ir tyrimas išsaugant įgudusių darbuotojų kolektyvą, neleisti, kad Genocido ir rezistencijos tyrimo centras virstų politinių sąskaitų suvedinėjimo dingstimi. Esame pasirengę kreiptis į UNESCO tarptautinius ekspertus, kad KGB archyvas Lietuvoje būtų įtrauktas į ypač saugotinių Europos istorinių paminklų bei vertybių sąrašą.

Koordinuoti mokslinės visuomenės pastangoms, kad būtų protingai išspręsta kilusi konfliktinė situacija, sudaroma speciali komisija, į kurią įeina Jonas Boruta, Bronius Grigelionis, Aleksas Ivanauskas, Eugenijus Ignatavičius, Napalys Kitkauskas, Vytautas Kubilius, Antanas Tyla. Komisija įgaliota kreiptis šiuo klausimu į Lietuvos Respublikos Prezidentą.

• **LIETUVOS IR LENKIJOS SUTARTIS BUS PARAFUOTA KOVO VIDURYJE.** Šeštadienį pakeliui į Budapeštą Varšuvoje trumpam sustojo Lietuvos užsienio reikalų ministras Povilas Gylys. Tarptautiniame aerouoste "Okenče" jis susitiko su Lenkijos užsienio reikalų ministru Andžejumi Olechovskiu. Susitarta, kad Lietuvos ir Lenkijos tarpvalstybinė sutartis bus parafuota kovo viduryje. Ministras pasikeitė nuomonėmis dėl politinės situacijos regione.

• **DEMOKRATŲ PARTIJA – PRIEŠ KORUPCIJĄ.** Lietuvos demokratų partijos taryba savo pareiškime kovą su valdininkų korupcija ir organizuotų nusikalstamų grupuočių įsigalėjimu laiko "svarbiausiu šio laikotarpio uždaviniu". Demokratų nuomone, verslininkai, pasinaudodami korupcija multinėje bei paviršutinišku mokesčių inspekcijos darbu, pateikia apmokestinimui tik labai mažą pelno dalį. Be to Vyriausybė ir Seimo dauguma nenori sustabdyti investicinių čekių ir jau įsigytų akcijų visiško nuvertėjimo. LDP paragino kuo skubiau indeksuoti privatizuojamų įmonių įstatinį kapitalą iki realios vertės, atitinkamai indeksuojant ir nepanaudotus investicinius čekius. Lietuvos demokratų partijos nuomone, didėjanti korupcija ir mafijos įtaka ekonomikos procesams – tai "šiandieninės tragiškos situacijos priežastys".

• **KRENTA LIETUVOS VISUOMENĖS VEIKĖJŲ REITINGAS.** Tai liudija kompanijos "Baltijos tyrimai" surengta sociologinė apklausa (vasario 11-18). Daugiausiai apklaustųjų, kaip ir anksčiau pasitiki bažnyčia – 75 (–3) proc. Masiinės informacijos priemonėmis atitinkamai – 70 (–3), prezidento tarnyba – 36 (–5), Lietuvos vyriausybė – 36 (–8), Lietuvos seimu – 34 (–2). 56 procentai arba 2 procentais mažiau, nei praėjusį mėnesį respondentų yra palankios nuomo-

Ar vėl prasideda Šaltasis karas?

Į tokį klausimą daugelis atsakytų: šaltasis karas niekad ir nepasibaigė. Rusijos pareigūnai kalba, kad nereikėtų Amerikai per daug jaudintis dėl CIA žvalgybos agentūros šnipų išaiškinimo. Tiesa, suimtas amerikietis Aldrich Ames ir jo žmona Rosario jau nuo 1985 metų siuntė Rusijos saugumo įstaigoms slapta žinias apie JAV agentų veiklą Sovietų Sąjungoje, o vėliau – Rusijoje gavo už tą darbą pusantro milijono dolerių, nes dirbdamas kontražvalgyboje, Ames žinojo pavardes Amerikai tarnaujančių rusų diplomatų. FBI žiniomis, dėl tokio Ames darbo apie 10 sovietų pareigūnų buvo sušaudyti, nu-teisti už tėvynės išdavimą.

Šnipai dirba toliau

Maskvos televizija turėjo trumpą pasikalbėjimą su Rusijos žvalgybos agentūros atstovu Yri Kobaladze. Jis pasakė, kad slaptų žinių rinkimas vyksta kaip ir anksčiau. Tai esąs šaltojo karo palikimas, visi šnipinėja.

Pernai ir 1992 m. Rusijoje mes suėmėm 21 užsienio valstybių šnipą, pareiškė Nikolai Goluško, Rusijos kontražvalgybos įstaigos viršininkas, spaudos atstovams. Kas čia tokio. Nereikia iš to daryti kokio skandalo, pridėjo jis, pareišk-

nės apie prezidentą A. Brazauską. Ministrą pirmininką A. Šleževičių teigiamai vertina tik 33 procentai (–4) apklaustųjų.

• **DARBO UŽMOKESTIS: SAUSIO MĖNESIO DINAMIKA.** Realusis valstybinio sektoriaus darbuotojų darbo užmokestis Lietuvoje sausio mėnesį sumažėjo 0,3 proc. Vartojimo kainos per tą patį laiką padidėjo 4,8 procento. Sausio mėnesį pelno siekiančių įmonių darbuotojų vidutinis mėnesinis darbo užmokestis – 406 litai – net 46 procentais viršijo biudžetinių organizacijų darbuotojų užmokestį, kuris buvo 219 litų. Daugiausia uždirbo naftos produktų gamintojai, energetikai, bankų darbuotojai. Jų atlyginimų vidurkis dvigubai didesnis negu vidutiniškai valstybiniame sektoriuje. Banuose buvo ir didžiausios papildomos išmokos: premijos, priedai ir priemokos. Mažiausiai tokių pajamų gavo ryšių įmonių (0,45 proc.), sveikatos ir socialinio aprūpinimo (2,5 proc.) ir švietimo įstaigų (4,2 proc.) darbuotojai.

• **LIETUVOS GYVENTOJŲ PENSIJOMS GALI NEUŽTEKTI LĖŠŲ.** Per pastaruosius tris mėnesius Lietuvoje išryškėjo grėsminga tendencija – vis mažiau surenkama socialinio draudimo mokesčių. Be privačių firmų, vengiančių mokėti mokesčius, atsiranda vis daugiau nemokių stambių pramonės įmonių. Pastaruoju metu su SODRA ("valstybinis socialinis draudimas") neatsiskaitę daugiau kaip 36 procentai privačių ir valstybinių įmonių. Vykstant privatizacijai ir bankrutuojant įmonėms, didėja bedarbių skaičius, kuriems taip pat reikia mokėti pašalpas. Padėčiai blogėjant, gali tėti sustabdyti kitus SODROS mokėjimus ir pirmiausia mokėti pensijas nedirbantiems pensininkams. "Atėjo laikas, kai išmokame daugiau negu surenkame. Matyt, vyriausybei teks nuspręsti: arba didinti mokesčius, arba ieškoti papildomų lėšų valstybės biudžetui," – pasakė Valstybinio socialinio draudimo valdybos direktorius V. Kunca.

• **PROGINĖS MONETOS PASAULIO LIETUVIŲ DAINŲ ŠVENTEI.** Lietuvos monetų kalykla įsteigta 1990 metais. Pirmosios monetos nukaltos 1992 metų rudenį. Vienas iš presų pritaikytas proginėms 10 litų vertės monetoms gaminti. Jau yra pagamintos monetos su Dariaus ir Girėno portretais, taip pat skirtos Lillehamerio olimpinėms žaidynėms ir Pasaulio lietuvių dainų šventei. 50 kalyklos darbuotojų pagamina 120 milijonų monetų per metus.

ELTA (V.P.)

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

damas laikraščio "Izvestija" atstovams, kad neseniai buvo išaiškintas ir suimtas labai aukštas rusas pareigūnas, šnipinėjęs Vakarų valstybių naudai. Jis Rusijai padaręs daug nuostolių, nemažiau kaip 1950 m. išaiškintas ir mirties bausme nubautas pulk. Oleg Penkovsky, šnipinėjęs Vakarams.

JAV ambasadorius Maskvoje Thomas Pickering įteikė rusų vyriausybei formalų protestą. Valstybės departamentas Washingtone įsakė per savaitę išvažiuoti vienam Rusijos ambasados tarnautojui.

Kongrese jau kalbama, kad reikėtų reformuoti visą Amerikos žinių rinkimo sistemą ir CIA agentūrą. Kritikai kalba, jog šnipas Ames veiklą galima buvo daug anksčiau išaiškinti, nes jis, kaip dabar žinoma, nesi-skaitė su pinigais, gyveno liuksusinėje rezidencijoje, važinėjo brangiais automobiliais, gyveno ne pagal savo uždarbį, kuris buvęs 69,000 dol. per metus.

Tarp šnipas Ames išduotų rusų, šnipinėjusių Amerikos naudai, buvę du sovietų ambasados Washingtono sekretoriai: Valerij Martinov ir Sergej Motorin. Jie buvo užverbuoti 1983 ir 1984 m. Abu buvo sušaudyti 1986 m.

Buvęs KGB aukštas tarnautojas Aleksander Morozov, išėjęs į pensiją 1986 m., pasakė, jog toks aukštas žvalgybos valdininkas, kaip Ames, turėjo būti žinomas mažiausiai dviem Rusijos ambasados Washingtono pareigūnams, apie jį žinias turėjo keli KGB Amerikos skyriaus tarnautojai, užsienio šnipinėjimo padalinio viršininkas ir, aišku, KGB vyriausias viršininkas. Galimas daiktas, kad jis dirbo ne KGB, bet GRU agentūrai, kuri veikia Rusijos kariuomenės štabo žinioje, spėliojo Morozovas.

Rusai Serbijoje

Vasario 26 suvažiavo Septynių pramonės valstybių finansų ministrai pasitarti dėl planuotos ekonominės paramos Rusijai. Europos Sąjungos ekonominių reikalų tvarkytojas Henning Christophersen pareiškė, jog Rusija nelabai laikosi finansinių įsipareigojimų, rekomenduotų Tarptautinio Valiutos Fondo. Rusijoje infliacija auga, valstybės biudžetas turės didesnę deficitą, negu buvo numatyta.

Vakarų valstybėms paskelbus NATO remiamą ultimatumą Serbijai, reikalaujant atitraukti nuo Sarajevo miesto artilerijos pabūklus, į Serbiją atsukbėjo aukštas rusų valdžios pareigūnas Vitalijus Čurkinas. Jis įtikino serbus atitraukti patrankas ir minosvaidžius nuo Sarajevo ir pažadėjo atsiųsti rusų kariuomenę taikai prižiūrėti. Taip ir įvyko. Apie 400 rusų karių atvyko iš Rytinės Slovėnijos į Bosnijos serbų teritoriją, kur rusai buvo sutikti kaip išvadotojai, vaišinami serbų "slivovicos" buteliais. Dabar Maskvos laikraščiai džiaugiasi, kad rusai atnešė taiką Sarajevo gyventojams. Buvęs prez. Jelcino patarėjas, dabar rusų parlamento užsienio reikalų komiteto narys Sergejus Stankevičius, gerai kalbąs angliškai, pasakė, kad Rusija buvo Vakarų lojalus partneris, ieškant taikos Bosnijoje. Jei Vakarai būtų pradėję bombarduoti serbų pozicijas, rusų vyriausybei būtų buvę sunku išlaikyti tą lojalumą ir partnerystę su Vakarais. Kai kurie Rusijos parlamento nariai nesilaikė tokių diplomatinių frazių ir atvirai priminė, kad Pirmasis pasaulinis karas prasi-dėjo Serbijoje.

(Nukelta į 5 psl.)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIONAS

DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC.
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.
Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį
metams \$100.00 pusei metų \$55.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai
pasirašyti pavardė, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos
nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų
turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Diena, kuri IMPERIJĄ SUDREBINO

Juozas Žygas

Kuomet pasaulis ramiau-
siai sau snūduriavo, Vil-
niaus ir Maskvos ponai "pa-
tenkintų vergų" dainomis ir
šokiais grožėjosi. Jie ir bu-
vo tie Kremliaus vorai, ku-
rie tinklus liaudžiai mezgė,
gerai žinodami, "Kad paten-
kintas vergas yra didžiau-
sias laisvės priešas". Tad jie
ir sukūrė "nomenklatūrą",
kuri uždaruose rajo-
nuose buvo aprūpinta vilo-
mis, butais, specialiomis
krautuvėmis ir net ligoninė-
mis. Matydami šokančius
vergus, net neišsivaizdavo,
kad pas juos galėtų laisvės
troškimas kilti. Tad, kuomet
masinuose susirinkimuose,
pasigirdo pirmieji laisvės
šūkiai, Kremlius ir saugumas
nesusigaudė ir nežinojo,
kaip reaguoti.

Dabar vartau savo archy-
ve sukauptą atgimimo spau-
dą. Labai svarbus to laiko
įvykis, buvo XX partijos su-
važiavimas, įvykęs 1989.
XII. 19 Vilniuje, Lietuvos
komunistų partijos progra-
mai ir statutui priimti, san-
tykiams su Sovietų Sąjun-
gos komunistų partija nusta-
tyti. "Partijos pareigūnai
viens po kito pripažino, kad
Lietuvos komunistų partija
niekada nebuvo savaran-
kiška organizacija, kad ji
nuo 1917 metų buvo Sovie-
tų partijos padalinys./.../
Drauge patirta, kad partija,
kartu su kitų sąjunginių
respublikų komunistų par-
tijomis, turi formuoti Tary-
bų Sąjungos komunistų par-
tijos politinį kursą ir jos va-
dovaujančius organus"
(Tiesa, Nr. 242). "Komu-
nisto" žurnalo redaktoriaus
Antano Viršulio nuomone,
Lietuvos komunistų partija
"turi būti savarankiška", bet
'atsijauninusios" Sovietų
Sąjungos partijos sudėtyje".
Vytautas Astrauskas, Auk-
ščiausios tarybos Prezidiumo
pirmininkas "už sava-
rankišką partiją, tačiau ji tu-
rėtų būti Sovietų partijos
sudėtyje".

Kaip matome, jeigu būtų
sekta partijos pėdomis, tai
nuo Sovietų sąjungos nebū-
tų išdrįsta atsiskirti. Beveik
visuose pasisakymuose vis
matome: "Savarankiška, bet
Sovietų sąjungos partijos
sudėtyje". "Vilnius - AP
žinių agentūra pranešė, jog
Sąjūdis, kurio kandidatai
laimėjo rinkimus, ketvirta-
dienį savo sesijoje nutarė,
kad būtų skelbiamas Lietu-
vos nepriklausomybės at-
statymas šį savaitgalį ir su-
daryta nauja vyriausybė".
Sąjūdžio pirmininkas Vytau-
tas Landsbergis pareiškė,
jog Sąjūdžio išrinktieji na-
riai į Aukščiausiąją Tarybą
arba Lietuvos parlamentą,
priims rezoliuciją, kad at-
steigiama Lietuva kaip ne-
priklausoma valstybė par-
lamento atidaromoje sesi-
joje. "Kova už autonomiją
ir nepriklausomybę yra pa-
siekusi savo kuliminaciją",
kalbėjo Landsbergis Sąjū-
džio Seimo tarybos sesijoje
Vilniuje.

Vilnius, 1990 kovo 11 d.
(LIC) - Šiandien Lietuvos
Aukščiausioji Taryba pas-
kelbė Lietuvos valstybės
atstatymo aktą bei išrinko
Persitvarkymo Sąjūdžio
Seimo tarybos vadą Vytautą
Landsbergį Aukščiausiosios
Tarybos pirmininku. A.
Brazauskas pabrėžė realaus
kelio į nepriklausomybę
svarbą, tačiau: "Kelias į tą
tikslą turi būti gerai apma-
stytas". Jeigu būtų buvę
daug mąstyta ir galvota - tai
to akto paskelbimas nebūtų
įvykęs. Jeigu būtų tik logi-
ka vadovautasi - tai nebūtų
išdrįsta prieš imperiją išeiti.

Maskva, kovo 13 d. -
Šiandien Sovietų prezi-
dentas M. Gorbačiovas pa-
reiškė, jog Lietuvos nepri-
klausomybės deklaracija
yra "neteisėta ir negalio-
janti", bet pasakė, kad
Maskvos ryšiai su šia res-
publika bus tęsiami toliau
nepakeisti, praneša AP
sudėtyje".

Minios žmonių prie Parlamento rūmų džiūgauja, pritardamos Lietuvos Nepriklausomybės
atstatymui. ("GK" 1990m. nuotr.)

LIETUVOS VALSTYBĖ IR LIETUVIŲ KALBA

Prof., habil. dr. Zigmas Zinkevičius, Vilnius

Lietuviai senovėje kitas
baltų gentis aplenkė tuo,
kad sukūrė savo galingą
valstybę. Jai pradžia padarė
karalius Mindaugas. Tai
buvo be galo svarbus įvykis
mūsų tautos istorijoje. To-
liaregiškos Mindaugo poli-
tikos ir didelių jo pastangų
dėka tada buvo įsteigta at-
skira Lietuvos bažnytinė
provincija, priklausiusi tie-
siog nuo popiežiaus. Antrą
kartą Lietuvą krikštijant Jo-
gailos ir Vytauto laikais to
nebuvo sugebėta padaryti.
Abi Lietuvos vyskupystės -
Vilniaus ir Žemaičių - liko
pavaldžios lenkų Gnezno
arkivyskupui ir tuo buvo
padaryta viena iš pagrindi-
nių Lietuvos lenkinimo prie-
laidų. Jeigu būtų buvusi
nuosekliai tęsiama Mindau-
go politika, lietuvių tauta
šiandien atrodytų visai ki-
taip, o ne jungtų vien etno-
grafinio lietuvių ploto liku-
čius. Kitoks likimas būtų
greičiausiai ištikęs ir mums
artimas baltų gentis bei jų
kalbas. Įėjusios į vieną val-
stybę - o Mindaugas to ir
siekė - artimos trapusavyje
baltų gentys būtų konsoli-
davusios. Jos būtų susilie-
jusios į vieną tautą. Buvę
kalbiniai skirtumai nebūtų
didėję, bet niveliavęsi. Bal-
tijos kalbinis žemėlapis šian-
dien atrodytų visai kitaip.
Prieš keletą metų susikūrusi
"Karaliaus Mindaugo kole-
gija" mums nuolat tai pri-

agentūra. Tai buvo didin-
giausios dienos Lietuvos
istorijoje, kuomet ji buvo
pasaulio dėmesio centre,
nes nuo jos prasidėjo impe-
rijos byrėjimas. Tačiau
dabar, minint ketvirtąsias
metines, to džiaugsmo ir
vienybės nebėra!

mena ir ateityje neleis už-
miršti, nes tiesa negali būti
užgožta neteisybės.

Mindaugo sukurta Lietu-
vos valstybė vėliau labai iš-
augo. Vytauto laikais jai
priklausė didžiuliai plotai
nuo Baltijos iki Juodosios
jūros. Ji buvo daugiatautė.
Jos gyventojai, oficialiai va-
dinti lietuviais, snėkėjo
įvairiomis kalbomis. Lietu-
vių kalba buvo vartojama
tik vakarinėje valstybės da-
lyje, nors lietuvių kilmės
privilegiuoto sluoksnio
žmonių tada buvo įsikūrusių
ir toli rytuose daugelyje val-
stybės centrų. Daug kur dar
tebebuvo senųjų baltų au-
tochtonų genčių, kalbėjusių
artima lietuviams kalba, li-
kučiai. Šiaip jau rytuose
gyveno slavai, o valstybės
pietuose, arčiau Juodosios
jūros, tuomet daugiausia
buvo klajoklių totorių gyve-
namos žemės, į kurias kė-
lėsi slavai iš šiaurės. Nors
etnografinės lietuvių žemės
buvo daug tankiau gyvena-
mos, bet lietuviai sudarė
mažesnę valstybės gyven-
tojų dalį. Tačiau lietuvių
didikai ir bajorai valstybėje
ištaisai vyravo, didieji kuni-
gaikščiai savo veikloje dau-
giausia jais ir rėmėsi. Šian-
dien Minske pseudoistorikų
M. Jarmalavičiaus, V. Siv-
čyko, E. Širajjevo ir kitų
skleidžiama pasaka neva
Lietuvos valstybę sukūrusi
slavų gentis litvinai, o šių
dienų lietuviai tesanti šiaip
jau kažkokia neaiški gentis,
nieko bendra neturėjusi su
tos valstybės kūrėjais, yra
daugiau negu naivi. Galė-
tume iš jos vien pasijuokti,
jeigu jos kūrėjai ten nebūtų
apdovanojami valstybine
premią, o tai jau kvepia
piktomis užmačiomis. Net

mūsų vilniškė "Naša niva"
lietuvių pradėjo vadinti
lietuvisais, kad atskirtų nuo
anų nebuvelių slavų litvinų.
Bet palikime ramybėje kai-
mytų šalyje plintančią pa-
saką. Žiūrėkime į praeitį
realiai.

Mums dažnai primeta-
ma, esą Lietuvos valstybėje
vartota ne lietuvių valstybi-
nė kalba. Tokiame teiginy-
je taip pat nemaža demago-
gijos. Dabar valstybine
kalba paprastai vadiname
toje šalyje oficialiai vartoj-
amą kalbą. Senovėje buvo
ne taip. Kai kūrėsi Lietuvos
valstybė, tokių valstybinių
kalbų, kaip dabar, iš viso
dar nebuvo. Jų tada nė ne-
reikėjo. Tai, ką dabar iš-
reiškiame šiuo terminu, tada
iš esmės tebuvo vien rašti-
nių kalba. Juk viduramžiais
daugumas valdovų buvo be-
raščiai. Tada svarbiau buvo
valdovui tvirtai kardą ran-
koje laikyti, o raštas jam
mažiausiai rūpėjo. Prirei-
kus ką nors pranešti kitam
valdovui, būdavo pasikvie-
čiamas raštininkas (papas-
tai dvasininkas, kunigas,
vienuolis), jis ir parašydavo.
Gavęs raštą, kitas valdovas
duodavo jį raštininkui per-
skaityti, ir šis pasakydavo,
kas jame parašyta. Kuria
kalba raštininkai rašė, nie-
kam nerūpėjo. Svarbu buvo
tik, kad jie vienas kito raštą
suprastų. Dėl to įvairiose to
meto pasaulio šalyse įsiga-
lėjo rašomosios kalbos, pa-
veldėtos iš ankstesnių epo-
chų. Vakaruose Europa tokia
buvo lotynų kalba, atėjusi
kaip rašomoji iš antikinių
laikų, iš Romos imperijos, o
Rytų Europoje daugiausia
buvo rašoma vadinamąja
senąja bažnytine slavų kal-
ba. Tiek viena, tiek ir kita
skyrėsi nuo žmonių varto-
jamų šnekamųjų kalbų, net

(Nukelta į 7 psl.)

MAŽOSIOS LIETUVOS NEVALIA PAMIRŠTI

Vincas Trumpa

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Karaliaučiaus pilis. Pasakojama, kad šioje pilyje buvo kalinamas Vytautas Didysis. Pilies archyvuose buvo rasta daug svarbios medžiagos liečiančios Lietuvos praeitį. Kultūros prasme Karaliaučius turėjo nemažą įtakos Mažajai ir Didžiąjai Lietuvai. Per Antrąjį pasaulinį karą pilis buvo labai sugriauta, o sovietmečiu visiškai sunaikinta.

Taip atrodė M. Lietuva 1944 m. vasarą. Seniau M. Lietuva garsėjo ypač savo gintaru ir miškais. Ar žino- te, kad senovės graikai gin- tarą vadindavo elektronu, kurio reikšmė šiame kom- piuterių amžiuje visiems aiški. Ar girdėjote, kad vie- ną eglės veislę anglai vadi- na "spruce", taigi iš Prūsų žemės. Amerikietis istori- kas Robertas G. Albionas parašė puikų veikalą apie mišką ir jūrų galybę (Forest and sea power 1926 m.), kuriame tarp kita ko skaito- me: "Daugiau kaip per du šimtus metų didžiuosiuose jūrų mūšiuose iš abiejų pu- sių buvo trankomi Rygos pusės skersiniai ir Dancigo ažuolo sijos. Nedaug Eu- ropos laivų statyklose buvo pastatyta laivų, kurių ir vir- šutinėje, ir apatinėje dalyje nebūtų panaudota Baltijos žaliavos. Iš prekybos tomis žaliavomis augo Baltijos gyventojų gerovė, o dėl tos prekybos užvaldymo nuolat suko galvas ir diplomatai, ir admirolai".

Tokia buvo M. Lietuvos istorija ir maždaug taip ji at- rodė 1944 m. O kaip ji atro- dys po metų kitų, kai ją "iš- vadojus" Raudonoji armija ir kai ji Potsdamo "išminčių" valia bus atiduota į Stalino rankas ir taps Kaliningrado oblastimi? Nežinau, kad kas nors kitas būtų atsakęs

geriau į šitą klausimą, kaip rašytojas Juozas Aputis sa- vo apysakoje "Skrudėlynas Prūsijoje", kurią jis ilgai ra- šė dar Brežnevo stagnacijos metais ir kuri pasirodė Są- jūdžio pradžioje Vilniuje (Vaga, 1989 m.). Pasakoji- mas prasideda Žemaitijoje prie Šešuvies upės. Per tą kraštą vienas po kito rieda iš Rytų traukiniai, atrodo, gabendami būsimojus ko- lonistus į Prūsų Lietuvą. Pagrindinis apsakos veikė- jas istorijos mokytojas Joris Globys, gelbėdamas jaunos mergaitės Gvildos gyvybę, netenka vienos kojos. Juos abu su Prūsija sieja istori- niai ir kraujo ryšiai. Apie tai, ką jie ten atsidūrę išgy- vens, ir sukasi apsakos veiksmas.

Daug kas stebėsis keistu apsakos pavadinimu. Ta- čiau iš tikrųjų ką Joris Glo- bys ir Gvilda sutiko norma- laus toje mirusių žemėje, ar- ba tame istorijos šiukšlynu paverstame krašte ir buvo tas skrudėlynas. Kadaisė garsusis Vilniaus universi- teto istorikas Jokimas Lele- velis (1786-1861) bandė ap- tarti skirtumą tarp rusų ir lenkų visuomeninių struktū- rų istorinėje perspektyvoje. Be abejo, kalbėdamas apie lenkų visuomenę jis galbūt net daugiau turėjo galvoje istorinę Lietuvą. Rusų vi- suomenę jis sulyginęs su bi-

čių aviliu, kur viskas sukasi apie vieną centrą – motinė- lę. Lenkų visuomenė jam priminė skrudėlyną, kuria- me visos skrudėlės maž- daug lygios ir visos gražiai darbuojasi, visiškai nediri-

kimu ir grįžkite, iš kur at- važiavote. Joris Globys at- sikerta: "Ar tos tautos, kuri palaidota šioje žemėje, tiesa buvo mažesnė už tos, kuri atėjo po jos gyventi". Jis priminė Jūrininkui tuos ne- daugelį, kurie atsisakė bu- čiuoti svetimą kryžių ir ku- rie amžinai bus gyvi. Jis ir miršta savo prosenelių žė- mėje.

Galingas yra istorijos ra- tas. Nėra ką ir sakyti. Ta- čiau kartais jis atsisuka ir

prieš pačius svieta galiūnus. Arba, parafrazuojant psal- tinės Tarybos kreipimosi į Versalio taikos konferenciją su tokia deklaracija: "Atsi- žvelgdami į tai, kad viskas, kas yra, turi teisę gyventi, ir į tai, kad mes, Lietuviai, čionai, Prūsų Lietuvoje gy- venantieji, sudarome šito krašto gyventojų dauguo- menę, reikalaujame mes... priglaudimą Mažosios Lie- tuvos prie Didžiosios Lietu- vos".

Gera, kad šios papras-

Mažosios Lietuvos mylėtojų rūpesčiu, toks aukuras šiandien pastatytas senoje aukuro vietoje Rambyno kalne.

misto žodžius, kartais ir žė- mē dreba, ir griūva karalys- tės, ir kalnai virsta į jūrų gi- lumą.

Mažoji Lietuva nuosta- biai gerai sugebėjo laikytis prieš visas istorijos negan- das. Tarp daugelio reikš- mingų pernai metais sukak- čių galbūt viena reikšmin- giausių buvo 75 m. sukaktis nuo 1918 m. lapkričio 30 dienos Prūsų Lietuvių Tau-

tos, bet tokios svarbios dek- laracijos sukaktis buvo pla- čiai paminėta Lietuvoje ir kad ji buvo prisiminta Chi- cagoje. Manau ir mums vi- siems verta apie tai galvoti. Dėl to ir šį savo žodį noriu baigti tuo pačių, kuo ir pra- dėjau: Mažosios Lietuvos nevalia pamiršti.

(Pabaiga)

Gumbinė iki Pirmojo pasaulinio karo buvo Maž. Lietuvos administracinis centras, kuris vokiečių paprastai Prūsų Lietuvos arba, tiesiog, Lietuvos sostine buvo vadinamas. Nuotraukoje sena Gumbinės miesto vaizdo graviūra.

CHICAGA IŠKILMINGAI MINĖS KOVO VIENUOLIKTĄJĄ

Jurgis Janušaitis

Lietuvos Nepriklausomybės šventę – Vasario 16-tąją didesnieji ir mažesnieji lietuvių telkiniai įvairiomis programomis jau paminėjo. Vasario šešioliktoji lietuvių tautoje amžiais liks nemari. Okupacijų metais, Sibiro taigose ir net kalėjimuose lietuvių tautos sūnūs ir dukros slapta minėjo nepriklausomybės šventę–meldėsi, dalinosi prisiminimais, turėjo nepalaužiamą tikėjimą, kad Lietuva vėl bus laisva ir nepriklausoma, kad sugrįš iš tremties kankiniai, kad bus pagerbti tie, kurie gynė Lietuvos laisvę okupacijų metais ir amžiams užmerkę akis kovo laukuose, bet paliko tautoje viltį ir ryžtą siekti tautos prisikėlimo.

Po beveik penkiasdešimties okupacijos metų, po didžiosios tautos dramos, po kančių ir mirčių išsipildė kovojančios tautos lūkesčiai, griuvo didysis okupantas, lietuvių tauta kilo naujam, laisvam gyvenimui ir 1990 m. kovo 11-tąją tarė: "Skelbiame laisvą ir nepri-

Todėl ir Kovo 11-toji privalo būti švenčiama kuop iškilmingiausiai, su gero turinio, patriotinėmis programomis, iškilmingomis pamaldomis, meninėmis programomis.

Kai kada spaudoje nuskaudena nepasitenkinimo balsas, kad lyg tai pamirštame Kovo vienuolikąją. Ar gi? Iš spaudos matyti, kad tą šventę minėti ruošiasi dauguma telkinių. Tai būtina.

Galbūt pats didžiausias ir iškilmingiausias Kovo 11-tosios minėjimas įvyks Chicagoje, kur vistiek dar lietuvių gyvena daug. Minėjimą ruošia Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos centro valdyba, vadovaujama gero organizatoriaus dr. Leono Kraučeliūno. Ši valdyba jau praeityje yra suruošusi išskirtinai gerus švenčių minėjimus, tad ir šį kartą Chicago nebus apvilta.

Kovo 11-tosios minėjimas įvyksta kovo mėn. 13 d. sekmadienį, Jaunimo centre. Posėdžiavusi ALT

Dirva nepavirs dirvonuojančia plyne. Taip sutarė B. Gaidžiūnas ir A. Bundonis.

G. Kijauskienės nuotr.

Iš visur apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

Kai kurie komentatoriai sako, kad rusų kariuomenės įvedimas į Balkanus yra svarbus rusų užsienio politikos laimėjimas. Rusų kareiviai buvusioje Jugoslavijoje niekad nebuvo "taikos priežiūros" neutralūs nariai. Jie atvirai palaikė ir palaiko serbų pusę. Rusų karininkai net trenirudavo serbus ka-

reivius ir aprūpindavo amunicija. Dabar rusų kareiviai po Jungtinių Tautų vėliava palydi serbų kariuomenę toliau nuo Sarajevo. Spėjama, kad NATO karinė aviacija nebandys pulti serbų pozicijų, žinodama, kad ten išdėstyti 400 rusų kareivių.

Prezidentas Clintonas paskambino Rusijos prez. Jelcinui, kuris kelias dienas sirgęs, ir padėkojo jam už jo pagalbą, ieškant taikingo sprendimo Bosnijoje. Prez. Clintonui pritarė ir serbų vadas Bosnijoje dr. Radovan Karadžić, pasakęs: "Mes iš tiesų galvojame, kad karas Sarajeve pagaliau yra baigtas".

Amnestija

Vasario 23 Rusijos parlamentas 253 – 67 balsais paskelbė įstatymą, kuris skelbia amnestiją visiems 1993 m. spalio mėn. prieš valdžią sukilusiems buv. parlamento nariams ir dar ankstyvesnio, 1991 rugpjūčio mėn. sukilimo prieš M. Gorbačiovą planuotojams. Visi amnestuoti buvo paleisti iš kalėjimų. Žinoma, ta amnestija neličia 140 žmonių, kurie žuvo pernai spalio mėn. parlamento rūmų puolime. Neličia ta amnestija ir buvusio sovietų vidaus reikalų ministro Boriso Pugo, kuris nepavykus sukilimui prieš Gorbačiovą, nusižudė.

Du iš tos, Gorbačiovą pašalinti bandžiusios, grupės yra dabartinio parlamento nariai: Anatolij Lukjanov, buvęs sovietų Aukšč. Tarybos prezidiumo pirmininkas ir Vasilij Starodubcev, buvęs sovietų Sąjungos Valsietiečių sąjungos pirmininkas.

Rusijos demokratiškai išrinkta Duma parodė, kad jos nariai jau orientuojasi demokratiniame procese. Parlamentas svarstė, atrodo, nekaltą įstatymą, kuris siūlė

paleisti iš kalėjimų dar komunizmo laikais nuteistus vagišius ar kyšių ėmėjus, jei tie kaliniai yra invalidai ar senyvos moterys. Šis siūlymas buvo papildytas amnestijos siūlymu minėtiems valdžios vyrams: parlamento pirm. Chasbulatovui, buv. viceprezidentui Ruckojui ir aukštiems Gorbačiovo valdžios veikėjams, kurie laukė teismo: buv. KGB viršininkui, buv. premjerui, buv. gynybos ministrui ir kt.

Jelcino rėmėjas, Dumos gynybos komiteto pirm. Sergejus Juškenovas po amnestijos balsavimo pareiškė: "Čia matome pilietinio karo Rusijoje pradžią. Vakaruose išgarsintas Žirinovskis, priešingai, pasidžiaugė, kad "šis istorinis momentas sustabdys pilietinį karą".

Niekas nežino, ką apie šią amnestiją mano prezidentas Jelcinas. Dumos pirmininkas Ivanas Rybkinas prieš balsavimą pareiškė, kad amnestija reikalinga pašalinti įtarinėjimus, sąskaitų suvedinėjimus. "Mums lemta susitarti ir nugalėti krizę", – pasakė Rybkinas.

Vakarai, nors ir vilkindami, gaidždami, nesusitardami buvusioje Jugoslavijoje, parodė ir stipresnę kortą. Vasario 28 d. Britanijos premjerui Majorui atvykus į Washingtoną, JAV karo aviacijos lėktuvai pastebėjo virš Bosnijos skraidančius Serbijos lėktuvus, puolančius ten esančius musulmonų sandėlius. Jungtinių Tautų rezoliucijoje buvo nustatyta, kad ten serbų lėktuvams skraidyti draudžiama. NATO lakūnai išpėjo serbų lakūnus greit pašalinti, nes kitaip jie bus puolami. Iš serbų negauta jokio atsakymo. Amerikiečių F-16 naikintuvai dar atsiklausė vadovybės, ar galima pulti? Gavę teigiamą atsakymą, pilotai paleido raketą ir 4 serbų lėktuvai buvo pašauti.

ALT S-gos Centro valdybos pirmininkas dr. Leonas Kriaučiūnas (dešinėje) su vicepirmininkais Stasiu Briedžiu (dešinėje) ir Petru Buchu (stovi) planuoja Kovo 11-tosios minėjimą, Chicagoje.

klausomą Lietuvą". Tai įvyko visai neseniai. Tik prieš ketveris metus. Išeivija iš džiaugsmo braukė ašaras, tauta triumfavo, ištikimieji tautos sūnūs ir dukros skelbė pasauliui apie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą. Meilė laisvei sujungė Baltijo tautas į bendrą kelią.

Kovo vienuoliktoji tampa antroji Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šventė. Šventė iškovota mirtimis, kančiomis ir ryžtu. Kovo vienuoliktoji įeina į Lietuvos istoriją ir ji liks amžinai gyva tautoje ir kiekvieno lietuvių širdyje.

S-gos centro valdyba suplanavo ir minėjimo programą. Minėjimo suruošimu rūpinasi valdybos vicepirmininkas Stasys Briedis. Tą dieną iškilmingos pamaldos Tėvų Jėzuitų koplyčioje 11 val. Šv. Mišias aukos už tautos laisvę ir kovoje žuvusius kun. Juozas Vaišnys S.J. Jis pasakys pamokslą ir minėjime sukalbės invokaciją.

Tuoju po pamaldų prie paminklo žuvusiems už laisvę bus padėtas vainikas ir uždegtas aukuras. Šiose apeigose žodį tars CV vicepirmininkas P. Buchas. Gėles prie paminklo padės jau-

nos mokinės Kristina Jonušaitė ir Kristina Mikaitytė.

Po šių apeigų prie paminklo, 12 val. 15 min. didžioje Jaunimo centro salėje minėjimo akademinė dalis. Pagrindinę kalbą pasakys "Draugo" redaktorė, talentinga kalbėtoja, rašytoja Danutė Bindokienė.

Meninę dalį atliks mūsų žymioji operos solistė Danutė Stankaitytė, kuri paskutiniuoju metu jau rečiau bebuvo girdima, o jos chigagiečiai visuomet laukia. Solistei akomponuos muz. Alvydas Vasaitis. Į meninę programą jungiasi jaunas talentas, smuikininkas A. Vasaitis, muz. Alvydo Vasaičio sūnus, o jam palydą sudarys tėvelis muz. Alv. Vasaitis.

Į minėjimo programą, kaip matome įjungiamas ir mūsų mokyklinio amžiaus jaunimas.

Tikėkime, kad lietuvių sostinė Chicago, parodys savąjį "Aš", sujungs pareigą su meile Lietuvai, kuri po didžiųjų kančių, mirčių, trėmimų kėlėsi laisvam gyvenimui. Tą didįjį tautos žygį prideramai pagarbiai ir iškilmingai paminėkime visur, visuose telkiniuose, o ypač visus tenustebina savo gausiu minėjime dalyvavimu Chicagos lietuviai.

Tenka pasveikinti ir padėkoti ALT S-gos valdybai, jos pirmininkui už to prasmingo minėjimo suruošimą.

Atsisveikinimo popietės organizatoriai iš (d. į k.) parapijos klebonas kun. G. Kijauskas SJ, "Vilties" draugijos prezidentas dr. V. Maurutis ir Draugijos valdybos narys V. Blinstrubas su B. Gaidžiūnu.

[NUPELNYTĄ POILSĮ IŠLEIDŽIANT

Juozas Žygas

Po daugelio metų sėkmingo darbo vadovaujant, "Dirvai", redaktorius Balys Gaidžiūnas, nelengva širdimi su ja atsisveikino. Visuomenė ir "Vilties" draugija, įvertindama jo nuopelnus, surengė su juo atsisveikinimą, kuris įvyko vasario 20 d. Dievo Motinos parapijos salėje.

Balys Gaidžiūnas yra neeilinė asmenybė, tad negalima jo tik keliais brūkšniais apimti. Jis ne tik redakto-

komiteto narys, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto organizatorius ir jo vicepirmininkas. Vokiečiams nesisekiant lietuvius mobilizuoti ir "savanoriškai" į "mėsmales" išsiųsti, jie dėl savo nesėkmių, gana teisingai, kaltino lietuvių pagrindį. O dėl to pagrindžio atsiradimo buvo kalti Lietuvos inteligentai. Keršydam už savo nesėkmę, 1944 m. pradžioje pradėjo inteli-

vyklose įprasta kultūrinė ir organizacinė veikla, dar nebuvo išblėsusi, tad ir lietuviška spauda klestėjo.

Dirva, kokią ją dabar matome, yra B. Gaidžiūno kūrinys. Jam išeinant į jau seniai užpelnytą poilsį, ir grįžtant į Tėvynę, nuo kurios jis savo mintyse ir darbuose niekuomet nebuvo atitrūkęs, telieka palinkėti sveikatos ir dar daug pavarų ir žydinčių ievų.

Gausiai susirinkę popietės dalyviai įdėmiai klausėsi V. Vijeikio kalbos. V. Bacevičiaus nuotr.

rius, bet ir rašytojas, poetas, visuomenės ir politinės veiklos darbuotojas, ir rezistencijos dalyvis. Jo bute, partijų ir rezistencinių grupių atstovai, susitarė bendrai veiklai. Tai ir buvo rezistencinio VLIK'o pradžia.

Į spaudos darbą jis atėjo 1936 m., parašęs diplominį darbą "Žemės ūkio spauda Lietuvoje". 1936-39 redagavo Jaunąjį Ūkininką, nuo 1938 Radijo Laikraštį Ūkininkams ir nuo 1939 Žemės Ūkį. Buvo Žemės Ūkio Rūmų spaudos skyriaus redaktorius. Sovietams Lietuvą okupavus, tuojau jis buvo iš darbo atleistas.

Tuomet jis aktyviai įsijungė į pagrindžio veiklą. Vokiečių okupacijos metais buvo Lietuvos išlaisvinimo

gentijos areštus, kurių tarpe buvo ir B. Gaidžiūnas. Po arešto kartu su kitais, buvo išvežtas į Vokietiją, kur perėjo daugelį kalėjimų. Karo pabaigą ir amerikiečių atėjimą sulaukė Bayreutho kalėjime.

Susipažinę su B. Gaidžiūno visuomenine ir politine veikla, dabar peržvelkime jo įnašą Dirvai. Jis įsijungė į Dirvos veiklą, vos spėjęs į šiuos krantus išlipti. Į Clevelandą jis atvyko 1949 m. gale ir tuojau įsijungė į Dirvos darbus. Dirvos redagavimą Balys Gaidžiūnas perėmė 1952 m. Tai buvo lietuviškos veiklos žydėjimo periodas. Iš Europos į Amerikos krantus atvykusieji, jau buvo įsidarbinę ir pradėję įsikurti. Sto-

ALT S-GOS PIRMININKO DR. L. KRIAUCĖLIŪNO KALBA

Atsisveikinimo žodį, noriu pradėti poeto Balio Gaidžiūno žodžiais:

*"Mes norim grįžti, kur
protėvių, tėvų namai,
Kur motinų ir seserų
išvaikščioti takeliai,
Kur laisvės brolių po
žaliom pušim kapai,
Kur mūsų laukia kryžiai,
nukirsti prie kelio"*

Nuo pat pirmųjų okupacijos dienų, Balys Gaidžiūnas aktyviai įsijungė į bekompromisinę kovą dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. Gaidžiūno bute 1943 m. lapkričio 25 d. įvyko ir pirmasis, steigiamasis VLIK'o susirinkimas. Šventai tikėjo Lietuvos prisikėlimu. Visų pastangomis ta kova laimėta ir apvainikuota Kovo 11-tosios aktu. Atstatyta Lietuvos laisvė ir nepriklausomybė. Jūsų, ponas Gaidžiūnai, pastangos nenuėjo veltui. Jūsų norai ir viltys išsipildė. Grįžtate į numylėtosios tėvišės namus. Išeidami paliekate didelę spragą mūsų išeivijos politiniame, kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime. Jūsų pėdos čia giliai įmintos. Jūs dar taip reikalingas.

Sunku šiandien įsivaizduoti "Dirvą" be Gaidžiūno ir Gaidžiūną be "Dirvos". 1951-ji – 1962-ji metai "Dirvos" žydėjimo metai. Laikui bėgant keitėsi redaktoriai, keitėsi bendradarbiai, keitėsi skaitytojai, bet nesikeitė Jūsų nubrėžta tautinės minties linija. Kada 1991 metais, buvęs ilgametis "Dirvos" redaktorius staiga pasitraukė iš redaktoriaus pareigų, "Dirva" atsistojo kryžkelėje: būti ar nebūti. Ir štai Jūs, suprasdami susidariusią padėtį, ir nenorėdami leisti užsidaryti Jūsų augintam ir brandintam kūdikiui

"Dirvai" – palikę užtarnauto poilsio dienas, vėl grįžote prie "Dirvos" vairo. Lengviau atsiduso "Vilties" draugija, atslūgo didelis rūpestis ir Tautinei sąjungai, nes ir toliau buvo išlaikyta "Dirvos" brandinta linija, džiau-gėsi vėl bendradarbiai ir skaitytojai. Į bendradarbių eiles įsijungė naujos jėgos: Žygas, neseniai miręs Butėnas, Pužauskas ir kiti.

Šiandien, Tautinės sąjungos ir savo vardu reiškiau Jums gilią padėką už Jūsų atliktus darbus. Išvažiudamas Jūs paliekate mums pavyzdį kaip reikia dirbti ir aukotis. Linkiu Jums laimingai grįžti ir įsikurti. Tikiu, kad nebus lengva pri-tapti po 50 nebuvimo metų prie naujų gyvenimo sąlygų, naujų papročių ir kitoniškos galvosenos. 50 okupacijos metų palikti gilūs pėdsakai.

Baigdamas ir vėl norėčiau grįžti prie Jūsų žodžių, kuriuos išsakėte eilėraštyje "Grįžimas į tėviškę":

*"Ar galit Jūs suprasti, ką
reiškia grįžti
Nepažįstamu žmogum į savo
tėviškę,
Kur sužėlusioj laukų velėnoį
Pilna tavo atminimų irpėdų?
Ir tu stebies, kad susirinkę
sako,
Jog čia esi keistuolis, iš svetur
atklydęs,
Akim kažko ieškąs ir
nekalbus,
Turbūt gyvenimo skeveldros
taikytas į galvą".*

Tad, jeigu pasijusite vienišas ir svetimas tarp savų, grįžkite. Mes lauksime Jūsų. Grįžkite vėl į Jūsų numylėtąjį Clevelandą, kuria-me praleidote brandžiausius savo gyvenimo metus.

Tik Dieve, Jums padėk.

Popietės programos dalyviai buvo papuošti gvazdikais. Iš k. į d.: J. Švabaitė-Gylienė, V. Vijeikis, L. Kriaučeliūnas, A. Butkus, R. Klironienė ir A. Bundonis. V. Bacevičiaus nuotr.

Balys Gaidžiūnas

Negestanti pašvaistė

Naktigonė.

Šalia manęs užuovėja vaikystės – alksniai
Ir žalumu, žiedais kaišytos pievos.
Mano naktigonės draugai – arklių kaimenė,
Iš upės kylančiam rūke išnyra –
Ir vėl rūke visi prapuola.
Kai jie bus sotūs – aties arčiau,
Vieni suguls, kiti stovėdami miegos

Jau vakaro žarų visai nelikę,
Ir žvaigždės, kaip sutiktos kely mergaitės
Savais keliais keliauja,
Kad vėl nauju žibėjimu sušvistų.
Atsiremiu į brolių alksnį,
Kurį jau daugel metų broliu vadinu.
Pro jo šakas matau dangaus didybę,
Pasirenku septynias šienpiovių žvaigždes,
Ir neturėdamas ką veikt,
Pradedu žvaigždes mergaitėms išdalyt.

Viena už kitą jos gražesnės,
Tat ir žvaigždės nelengva joms parinkt –
Duodu vienai, vėl atimu, kitai ją atiduodu.
Žinau kad gerbdamos save, jos riečia nosis,
Bet nuolat dairo, kad neliktų vienos
Nori išgirsti mielą žodį, pagirimą,
Iki vartelių palydėt.

Dalindamas žvaigždes vardais jas vadinu,
Prisimenu jų veidus, jų akis,
Dailiai sudėtus plaukus,
Eiseną, kaprizus,
Jų valią ir jų garbę –
Mokėjimą brangint ir saugoti jaunystę.

Kokie jūs brangūs naktigonės prisiminimai,
Kokia graži jaunystės vasarų negestanti pašvaistė.
Tada visur ieškojome šviesesnio spindulio,
Kad būtų gera mums ir mūsų žemei.
Kur dabar tos visos šviesios žvaigždės,
Drauge praėjusios mokyklos kiemą,
Naktigonė man švietusios šiaurės danguj
Mano naktigonė senai pasibaigė,
Žemės žvaigždės žiauri lemtis sumaigė,
O danguje žybėjusių šviesių žvaigždžių
Virš tėviškės gamyklų, pievų ir laukų
Man buvo nevalia nei pamatyti, nei aplankyti.

Dabar, kai laisvės dienos vėl atėję,
Einu ne prakalbų sakyt saviesiems broliams,
Naujų darbų metrinį sąrašą suradęs,
Tik paklaustas ko šaukia
Vidudienio varpų skambėjimas
Iš Pašušvio, Baisogalos ir Grinkiškio bažnyčių.
Ilgai buvau sustojęs prie Didžiųjų ežerų,
Pakrantėse ieškojau Lietuvos pavėsio –
Ir jį radau. Radau Madonas tarp altorių,
Radau ir naują šauksmą –
Vaikai, vaikai sugrįškite namo,
Vaikai, pats laikas grįžti į gimtinę!

Arklių kaimenės,
Ar buvusių jaunų žvaigždžių
Jau niekas neprikels.
Žinau, kad links manosios kojos
Prieš Dangaus didybę,
Prieš begalinį norą
Iš tų laukų jau niekad
Niekur neišeit...
Per amžius likt
Kur protėviai sugulę...

LIETUVOS VALSTYBĖ IR LIETUVIŲ KALBA

(Atkelta iš 3 psl.)

jeigu šios ir buvo kilusios iš tos pačios lotynų kalbos arba priklausė slavų kalbų grupei. Raštininkai, žinoma, priveldavo savo šneamosios kalbos ypatybių, ir tokius raštus dabar paprastai laikome seniausiais tautinių kalbų paminklais, pvz., prancūzų kalbos (pusiau lotyniškų), rusų kalbos (dar perdėm slaviskų).

Susikūrusios Lietuvos valstybės valdovai turėjo lotyniškai, senąja slavų kalba, net totoriškai arabų raštu rašiusių raštininkų, nelygu su koku kraštu reikėjo palaikyti ryšius. Patys jie kalbėjo, žinoma, lietuviškai. Bet susirašinėjama buvo rašto kalbomis, kaip ir visoje to meto Europoje. Tautinės, žmonių šneamosios, kalbos didesnę vaidmenį ėmė atlikti tik nuo Reformacijos laikų, kada vakarų Europoje buvo pakirstas lotynų kalbos, kaip rašto kalbos, monopolis. Pamažu pradėjo formuotis dabartinių valstybinių kalbų funkcijos ir jų samprata. Kadangi Lietuvos aukštuomenė tuomet jau šnekėjo lenkiškai, lenkų

kalba ne tik Lenkijoje, bet ir Lietuvoje pradėjo brautis į raštines. Lietuvių kalba tiko šnekamoji paprastų žmonių kalba. Raštu ji vartota tik tiek, kiek reikėjo platinti žmonėse protestantizmą ar įtvirtinti katalikų tikybą.

Lietuvių tautos, o kartu ir kalbos atgimimas prasidėjo tik XIX amžiuje. Bet tuomet ji negalėjo tapti valstybine kalba. Lietuva buvo paversta carinės Rusijos, todėl kaip valstybinė čia funkcionavo rusų kalba. Didžiausią reikšmę lietuvių tautai ir kalbai turėjo tautinės Lietuvos valstybės sukūrimas po I pasaulinio karo. Tik tada pirmą kartą ilgoje mūsų tautos istorijoje lietuvių kalba tapo valstybine kalba šių dienų supratimu. Ji buvo įvesta į visas valdžios įstaigas ir greit suklestėjo, tapo prestižinė. Deja, 1940 m. Lietuva neteko nepriklausomybės, o lietuvių kalba – valstybinės kalbos statuso. Ją imta stumti iš vartosenos. Per 50 metų lietuviai buvo paversti dvikalbiais žmonėmis. Šnekamoji lietuvių kalba (ma-

žiau rašomoji) labai degradavo ir virto savotišku žargonu, tikra puskalbe.

Lietuvą, kartu ir lietuvių kalbą, nuo pražūties išgelbėjo išsivaduojamasis Sąjūdis ir nepriklausomybės atkūrimas 1990 m. Lietuvių kalba vėl atgavo jai savo žemėje priklausančias teises – valstybinės kalbos statusą. Lietuvos priešai ir šikart įnirtingai kovojo prieš valstybinės kalbos teisių suteikimą lietuvių kalbai. Prisiminkime visokio plauko tariamų internacionalistų organizuotus mitingus, kuriuose išsigandus atgimstančios Lietuvos imta pūsti muilo burbulus apie žmogaus teises. Šiuo metu pamažu kyla lietuvių kalbos, kaip Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, prestižas. Gydamos padarytos jai žaizdos. Tai vyksta iš lėto, nes kalba yra sistema ir jos pokyčiai negali būti spartūs. Kas buvo pagadinta per 50 metų, to per metus kitus nepataisysi. Svetimų apnašų lietuvių kalba visiškai nusi-kratys galbūt tik jaunosios kartos, išaugusios jau nepriklausomoje Lietuvoje, lūpose.

"Voruta" 1993 Nr. 41

APIE LIETUVOS POLITINES PARTIJAS IR JŲ ATEITĮ

LB surengtame susirinkime Southfield, Michigan sausio mėn. 30 d., į kurį susirinko apie 60 asmenų, pranešimą apie Lietuvos politines partijas ir jų ateitį padarė Indianos universiteto politinių mokslų profesorius Julius Šmulktys. Jis kelis kartus lankėsi Lietuvoje, yra gerai susipažinęs su Lietuvos politiniu gyvenimu.

Jo žodžiais tarant, Latvija ir Estija mielai bendrauja su išeivija, o Lietuvos kairė ir dešinė vengia

išeivių. Ši padėtis turėtų būti ištaisyta, sueinant visiems kartu ir, pavyzdžiui, pagaliau išsprendžiant dvigubos pilietybės klausimą, kas jau padaryta kitose Baltijos valstybėse.

Lietuvos politinės partijos yra skirtingos nuo Vakarų pasaulio partijų, kuroms yra svarbios ekonominės, socialinės, valdžios problemos. Lietuvos partijoms rūpi reformų radikalumo, santykių su Rusija ir Vakarais, buvusių pareigūnų rolės klausimai. Jis

suskirstė Lietuvos partijas į tris grupes: 1. Dešinieji, norintys būti viduryje, susidedą iš Tėvynės Sąjungos (Lietuvos konservatorių) ir iš visuomeninės organizacijos Sąjūdžio, Lietuvos krikščionių demokratų partijos; 2. Vidurio srovė, susidedanti iš Lietuvos Liberalų sąjungos ir Lietuvos Centro sąjungos, kurios negavo 4% balsų seimo rinkimuose, ir Lietuvos Socialdemokratų Partijos, gavusios 6% balsų. Visos šios partijos yra skirtingos ir net tarp savęs priešiškos, bet jos yra daugiausia panašios į Vakarų pasaulio partijas; 3. Kairieji - susidedą iš trijų šakų: Lietuvos Demokratinės Darbo partijos, valdžios ir partijos elito pasekėjų bei programininkų (sakančių, jog LDDP neišpildo pažadų rinkėjams).

Julius Šmulktys galvoja, jog jei Lietuvos ekonomika toliau smuks, tuomet dešinieji galėtų laimėti seimo ir prezidentinius rinkimus. Kaišadorių apygardos seimo nario rinkimai parodė, jog dešinieji laimi, nes žemdirbiai atsisakė rinkimuose dalyvauti. Tačiau dešinieji per daug užsiima neigiama politine kritika ir nepastato žmonėms savo aiškos politinės programos. Čia slypi jų silpnoji pusė.

A. Dundzila, B. Gaidžiūnas ir V. Vijeikis.

G. Kijauskienės nuotr.

(Nukelta į 12 psl.)

ĮVYKIŲ KRONIKA

26-sios politinės studijos

Lietuvių fronto bičiulių Los Angeles sambūrio iniciatyva, 26-sios metinės politinės studijos įvyko 1994 sausio 29-30 Los Angeles Šv. Kazimiero patalpose, siekiant studijų dalyvių po-

brava, JAV-Baltijos fondo biuro Vilniuje vedėja Vilija Jonkaitytė ir JAV LB Krašto valdybos pirmininkas Vytas Maciūnas. Simpoziume "Kas gera ir kas gerintina Lietuvoje" pareiški-

vių, iš kurių 34 dalyvavo diskusijose.

Iš paskaitininkų ir referentų pareikštų minčių bei kitų diskusijų dalyvių argumentų išvadas formulavo LFB Los Angeles sambūrio valdyba – Juozas Kojelis (pirm.), dr. Zigmas Brinkis,

Iš toliau į Los Angeles atvykę svečiai dalyvauti politinių studijų savaitgalyje; iš kairės – Vytas Maciūnas, (JAV LB Krašto valdybos pirm., Philadelphia), Vilija Jonkaitytė (JAV -Baltijos fondas, Vilnius) ir ambasadorius Vytautas Dambrava (Venezuela).

zityvaus atsiliepimo į atsiuriančios Lietuvos kai kurias problemas ir pasiūlant atitinkamą sugestijų.

Paskaitas skaitė poetas Bernardas Brazdžionis, Lietuvos ambasadorius Venesueloje dr. Vytautas Dam-

mus ir siūlymus padarė adv. Žibutė Brinkienė, dr. Algirdas Kanauka, Juozas Kojelis, Ignas Medziukas, Algis Raulinaitis ir kun. Aloyzas Volskis. Per dvi dienas svarstybose dalyvavo per 270 pietų Kalifornijos lietu-

Elena Vidugirienė ir Vytautas Vidugiris, konsultuojant Žibutei Brinkienei, Dangulei Navickienei ir Algiui Raulinaičiui.

J. Kojelis

Iš Bostono:

JONO VANAGAIČIO ŠAULIŲ KUOPA

Kuopos metinis-visuotinis susirinkimas įvyko š/m. sausio 23 d. Nors oras buvo šaltokas, bet narių susirinko nemažai. Pirmininkas Stasys Augonis atidarė susitikimą, pasveikino visus ir padėkojo, kad nepabūgo šalčio atvykti.

Tylos minute buvo pagerbti kuopos mirusieji šauliai. Maldą už Tėvynę paskaitė inž. Aloyzas Astravas. Buvo apdovanotas ŠAULIŲ ŽVAIGŽDĖS MEDALIU – Česlovas Kiliulis. Pirmininkas supažindino kuopos narius su jo nuveiktais darbais, per tuos du paskutinius metus. Į kuopą įstojo buvęs Lietuvoje šaulys Antanas Mažiulis, Turėjom 4 kuopos susirinkimus ir du "Trakų rinktinės" valdybos posėdžius.

Kuopa neteko labai veiklių narių: – Onos Ivaškienės (Bostono lietuvių tautinių šokių mokytojos–vadovės); g.š. Vlodo Bajerčiaus (buvęs Trakų Rinktinės pirmininkas); Elenos Valiukonienės, Mildos Norkūnienės – moterų vadovės, inž. LŠSI

g.š. Juozo Stašaičio (buvęs Jono Vanagaičio kuopos ir Trakų Rinktinės pirmininkas); Antosės Liutkonienės ir Genės Razvadauskienės.

Kontrolės komisijos aktą perskaitė p-kė Birutė Šakenienė, pagal kurį kuopos finansiniai reikalai kadencijos metu buvo kruopščiai tvarkomi.

Rudenį per "Labor Day" savaitgalį, dalyvausime Trakų rinktinės rengiamam tradiciniam "Kultūriniam savaitgaly" pas tėvus Pranciškonus Kennebunkport Maine. Į LŠSI visuotinę atstovų suvažiavimą Chicagoje, važiuos Trakų rinktinės valdybos vice p-kas – Martynas Dapkus.

Kuopa remia savo aukomis 16 Vasario gimnaziją Vokietijoje, Lietuvos šaulius ir lietuvių spaudą. Kuopa pasiuntė Lietuvos šauliams vartotų drabužių – pavasarį ir rudenį iš viso 19 dėžių. Persiuntimo išlaidas apmokėjo pirmininkas – LŠS garbės šaulys Algirdas Zenkus.

Kuopos Valdybą 1994-

LIETUVOS TAUTININKŲ VEIKLAI PLĖSTI VAJAUS KOMITETO ATSIŠAUKIMAS

Praėjusių metų, jau beveik gale, paskelbtas vajas susilaukė gana gražaus atsiliepimo. Tautinei minčiai pritariantieji ir "Dirvos" skaitytojai, nuoširdžiai į jį atsiliopė, bet reikėtų dar daugiau pasitempti. Vajas yra toliau tęsiamas iki birželio 15-tos dienos.

Nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje, daugiausiai nukentėjusi yra buvusi Lietuvos Tautininkų Sąjunga. Ji yra beveik visai apiplēsta, turėto turto visai nėra atgavusi. Visuomeninei ir politinei veiklai išvystyti, yra būtina: sava spaustuvė ir pinigai, o jų nėra. Dabar skaitėme "Dirvoje" blogą žinią, kad "Viltis", kuri ėjo

kaip "Vorutos" priedas, nuo 1994 m. sausio 1 d. dėl lėšų stokos yra sustabdoma. Tikimasi, gavus atitinkamą paramą iš Amerikos Tautininkų, "Vilties" leidimą vėl ateityje atnaujinti.

Kaip matome, tolimesnis išlikimas nuo mūsų, Amerikos lietuvių, priklauso. Tad visi, kurie dar nėra į šį vają įsijungę, ar suprasdami šį reikalą, norėtų papildomai paaukoti, prašomi čekius rašyti: "National Lith. soc. of America" vardu ir siųsti komiteto izdininkui Oskarui Kremeriui adresu: 1005 Sherwood Dr., LaGrange, IL 60525.

Vajaus komitetas

UŽ DOLERĮ SKRENDAM Į LIETUVĄ

Daug iš mūsų šią vasarą vyksime Lietuvon. Didžioji Dainų ir tautinių šokių šventė, įvairūs suvažiavimai, įdomios konferencijos, giminės ir gražioji Tėvynė laukia visų!

Dainavos jaunimo stovyklos globos komitetas kartu su Chicagos ir Detroito komitetais, besirūpinančiais mūsų naujosios kartos išlikimu lietuviškose gretose, kviečia visus išmėginti savo laimę rengiamojoje loterijoje, kurioje už vieną dolerį galite laimėti lėktuvu kelionės bilietą (ten ir atgal) į Lietuvą, 1,200 dol. vertės.

Kelionės dovaną Dainavai paaugojo American Travel Service ir SAS (Skandinavijos lėktuvų bendrovė), Chicago, Ill.

Taip pat dalyvaujantieji loterijoje gali laimėti dail. Rimo Laniausko (Cleveland, Ohio) paveikslą ir 250 dol. grynais dovaną iš Stan-

son Wrecking Co., Belleville, Mich. – savininkai V. Rubenis ir S. Geldys.

Traukimas įvyks 1994 balandžio 9, per Clevelando ateitininkų metinę šventę. Laimėtojų bus pranešta.

Šios loterijos proga pravardamas ir Dainavos piniginis naujų šimtininkų vajas, kuriuo rūpinasi Chicagos globos komitetas – Alė Lieponienė ir Kęstutis Sušinskas: Detroito – Vitas Sirgėdas ir Kastytis Giedraitis ir Clevelande: dr. Marius Laniauskas, Regina Šilgalienė, Nijolė Balčiūnienė, Aldona Zorskienė, Albertas Jr. Sušinskas, Vladas Čyvas ir Vacys Rociūnas.

Aukos atleidžiamos nuo mokesčių (Fin. Tax exempt Nos. 38-1717920).

Auka Dainavai–lietuvių bės išlikimo ir pratęsimo laidas mūsų išeivijoje! Būkime šių reikšmingų tikslų nuoširdūs rėmėjai! V.R.

Atkurtos Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopa.

("LA") Raimundo Šuikos nuotr.

■ Laiškai Dirvai

Gerbiamas

p. Gaidžiūnai,

Prieš pora savaitių buvau Washingtone, aplankiau Holocaust muziejų. Išėjau visiškai priblokšta "civilizuotų" vokiečių veiksmais, bet įpatinga nelaimė, kad buvo parinkta Eišiškių vieta, kaip pavyzdys bendravimo su vokiečiais žudymuose. Rašoma, kad rugsėjo 21 d. į miestelį atvažiavo SS "killing squads", palydimi lietuvių savanorių, ir kad rugsėjo 24 d. grupėmis po 250 žydai buvo išvesti iš miestelio ir sušaudyti lietuvių.

Anatol Lieven (kuris nemėgsta pabaltiečių) savo knygoj "The Baltic Revolution" teigia, kad emigrantai tyli, ar net ir slepia duomenis apie lietuvių vaidmenį žydų žudyme, kadangi daug kas tuose žudymuose dalyvavo.

Kiek tame tiesos? Gal buvo tokių ir jie jautė reikalingą bėgti. Man svarbus šis klausimas – kodėl mes išeivijoj nesistengėm surinkti duomenis apie lietuvių vaidmenį gelbėjant žydus – apie tuos žmones, kurie rizikavo savo gyvybe taip darydami? Mano tėtė, Antanas Bendorius, buvo vienas iš jų.

Kalbėjau su Jurgiu Valaičiu, Tautos fondo tarybos pirmininku, klausiau ar Tautos fondas negalėtų skirti lėšų šiam darbui. J. Valaitis paminėjo, kad ir jo tėvai išgelbėjo berniuką, tačiau nei mano, nei jo tėvų atvejai niekur neužfiksuoti, nes, atseit, toks darbas nebuvo dirbamas.

Tai nevisai tikslu, žinau, kad daktaras Domas Jesaitis buvo pradėjęs rinkti tuos duomenis, ruošėsi rašyti knygą, bet deja, mirė. Tiesa, daktaras ir ponia Sofija Jesaitienė, išgelbėjo 25 žydus. Tėtė buvo 38 metų amžiaus, kada išgelbėjo mergaitę, o kiek buvo 45, 50, 55, 60 metų amžiaus? Kokio amžiaus jie dabar – kiek jų gyvų? Jau ir jų vaikai ne pirmoj jaunystėj? Jei šie duomenys nebus greitai surinkti, jie bus visam laikui prarasti.

Kiek žmonių dalyvavo gelbėjant ir kiek buvo išgelbėta? Galiu tik rašyti apie savo tėtės pastangą – žinau, kad turėjo dalyvauti visa eilė žmonių. Mergaitė buv išnešta iš Kauno geto bulvių maiše. Tas žmogus, kuris ją išnešė, vaizdžiai rizikavo gyvybe – vaikas vis tiek neatrodė kaip bulvės, nežiūrint kad tai buvo daroma nakties tamsumoj. Mergaitę, kuri nekalbėjo lietu-

viškai, buvo per daug pavojinga laikyti Kaune. Tėtė išvežė į tėviškę Lazdijuose. Ją priėmė jo tėvai, su kuriais gyveno ir sesuo su vyru ir jų vaikai. Tai kiek žmonių buvo įtraukta? Manau, tai būdinga visiems atvejams, todėl teisinga būtų teigti, kad kiekvieną kartą į gelbėjimo operaciją buvo įtraukiama bent 10 žmonių.

Savo darbą jau dirbu. Mirė tėvai, mirė, žinoma ir jų tėvai ir seserys ir broliai. Bet dar gyvi jų vaikai ir kiek galiu renku duomenis apie tuos įvykius, apie tą mergaitę. Skatinu ir visus kitus tai daryti – tai bus neapsakomai brangi dovana, kurią galėsime suteikti savo vaikams, anūkams, proanūkams.

Konkrečiai, tikiuos, kad bus paskirtos lėšos, kad tas darbas bus dirbamas Lietuvoje. Žydai jau yra surinkę duomenis apie maždaug 1,500 gelbėtojų, bet tai yra tikrai nedidelė dalis. Būdamas Lietuvoje šiuo klausimu kalbėjausi ir su Emanueliu Zingeriu ir su Michailu Erenbergu, kurie tais reikalais užsiima. E. Zingeris tvirtino, kad surinkus duomenis, jis gaus iš žydų organizacijų finansavimą, kad būtų išleista enciklopedijos formato knyga. Sako, tai padaryti priklauso žydams, kaip išraiška padėkos.

Šiuo klausimu kalbėjau su prof. Landsbergiu. Jis sutinka, kad darbas būtinas ir kad reikia nedelsiant jį atlikti. Jam darbų netrūksta, bet tikiuos kad bus surasta kaip ir kas jį dirbs. O visus išeivijoj, kviečiu, kad pradėtų kuo greičiau rinkti ar pateikti duomenis apie savo ar giminių vaidmenį toje herojiškoje pastangoje.

Su gilia pagarba,

Jūra Vizbarienė

Vasario 10, 1994

M. Jurgaitis, J. Taoras ir J. Jurgaitienė St. Petersburge suruoštoje pinigų parodoje.

LIETUVOS ŽMONIŲ APVOGIMAS 1916-1993 m.

Floridos Lietuvių Klube buvo suruošta B. ir J. Taorų pinigų paroda, kurios priminti ir vaizdžiai parodyti kaip buvo okupantų išnaudojami, tiesiog apvagiama Lietuvos žmonės ir žlugdoma Lietuvos ekonomika.

Carų rublis, kuris buvo okupanto kaip ir patikima valiuta, auksu padengta: Lietuviai inteligentai išblaškyti po Rusijos caro įstaigas taupė rublį, tikėdamiesi grįžti į Lietuvą ir savam krašte praleisti senatvę. Bet viskas dingo. Tik tie, kurie taupė į "kojinę" auksinius rublius, buvo laimingesni ir šiek tiek atsigriebė, bet nedaug tokių pramatančių buvo.

Po Pirmojo pasaulinio karo, kad ir apsiplėšta, visa Lietuva kentė nedateklus, bet nebuvo tokiu mastu apgaudinėjami žmonės. Tada, ir Vyriausybė ir žmonės, kartu stengėsi kaip nors atstatyti sugriautą ir nualintą ūkį ir išsikapstyti iš šalį užgriuvusių negandų.

TAUTINIO ŠOKIO SUKURYJE

Kur be gyventum, visur galima matyti Lietuvius pasirodant ir susipažinti su Lietuvių kultūra. Notre Dame Universitetas Vasario penktą suorganizavo Tarp-

Šių laikų padėtis visai kitokia. Vieni vos verčiasi ir gyvena ant skurdų ribos, o kiti, ypač kurie gali pasinaudoti savo padėtimi, visiškai praradę žmoniškumą, grobdami valstybės turtą, stengiasi be saiko pralobti.

Štai kaip atrodo visa pinigų keitimo statistika, iš kurios matyti kaip darbščių Lietuvos gyventojų santaupos net septynis kartus pavirto niekais.

1. Carų rublis vokiečių okupantų 1916 metais buvo pakeistas į Ostmarkę ir Ost-rublį. 1 rublis = 2 ostmarkė. Už poros metų, rublis buvo visai bevertis ir visos santaupos tiek pas žmones, tiek bankuose liko be jokios vertės.

2. Ostmarkė buvo apyvartoje iki 1922 metų. Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe, ji buvo pakeista į litą. 1 litas = 200 markių pirmą keitimo savaitę, o vėliau 1 litas = 500 markių.

3. Rusams okupavus

Lietuva, 1941 metais, litas pakeistas į rublį. 10 litų = 1 rubliui. Didesnės sumos (virš 1000 litų) bankuose buvo nusavintos.

4. Vokiečiams okupavus Lietuvą, rublis pakeistas į markes. 10 rublių = 1 markė.

5. Markė išsilaikė iki 1945 metų. Rusams vėl okupavus Lietuvą, markė buvo pakeista į rublį. 10 markių = 1 rubliui.

6. 1962 metais komunistai apiplėšė visą Sovietų Sąjungą, neišskiriant Lietuvos, nuvertindami rublį 10 kartų. 10 buvusių rublių = 1 naujas rublis.

7. Lietuvai atstačius nepriklausomybę vėl buvo atstatytas litas. 100 talonų = 1 litui. Didesnės santaupos rusų bankuose žuvo.

Kaip matome, lietuvių tauta, per 77 metų laikotarpį buvo apiplėšta 7 kartus. Infliacija, per ir prieš keitimus išaugdavo šimtais procentų, taip, kad darbštūs ir sąžiningi žmonės neteko savo santaupų.

J. Taoras

Šokėjų grupėje buvo studentai iš Saint Mary's Universiteto, Notre Dame Universiteto, lietuvių kilmės asmenys gyvenantys South Bend, lietuvių kilmės moksleiviai.

Šokėjus mokino ilgametė šokėja Kristina Liaugaudas iš Downer Grove, dabar studijuojanti Saint Mary's Universitete. Notre Dame Universitete Tarptautinių mokslo studijų vedėja Rosemary Green, suorganizavo visus dalyvius. Toje grupėje dalyvavo Diana Vaškevičiūtė, atvykusi studijuoti iš Lietuvos.

Šokius atliko: Kristina Liaugaudas, Diana Vaškevičiūtė, Kris Kazlauskas, Aleksas Mitrius, Lidija Mitrius, Rimas Silkaitis, Erin Green, Brian Green, Don Kaliski Leigh Palubinskas, Andrea Rogers, Mariė Rogers, Toomas Sillaste, Jorge Vargus, Nate Ruder, Susan Kaiser. Akordeonu grojo Dr. Raimundas Silkaitis.

Rasa Šilkaitienė

Priekyje sėdi: Lidija Mitrius. Pirmoje eilėje: Erin Green, Kristina Liaugaudas, Susan Kaiser, Diana Vaškevičiūtė. Antroje eilėje: Marie Rogers, Don Kaliski, Andrea Rogers, Jorge Vargus, Leigh Palubinskas. Paskutinėje eilėje vyrai: Rimas Silkaitis, Toomas Sillaste, Aleksas Mitrius, Brian Green ir Dr. Raimundas Silkaitis.

JUOKAS PRO AŠARAS

Vladas Vijeikis

Medaliai

Niekas nenori ginčytis su Biblijos raštais. Šimtmečiais ja remiasi kunigai ir rašto žinovai. Pagal bibliją yra prirašyta tūkstančiai knygų. Nagrinėjama ir pernagrinėjama. Vieni suranda ką nors naujo, o kiti nieko. Bet vistiek šimtmečiais komentuoja ir svarsto. Tad ir aš noriu pridėti savo trigrąšį, nors žinau, kad niekas nekreips dėmesio.

Taigi, kada Judas gavo trisdešimt sidabrinių už Kristaus išdavimą, jis, sakoma, pasikorė. Bet aš manau, kad jis prieš pasikardamas nuėjo susitikti su apaštalais. Jis ėmė dalinti savo sidabrinus. Petrui davė tris, kadangi žinojo, kad jis išsigins Kristaus. Tamošiui davė du už tai, kad jis buvo mažai tikintis. Reikalavo įrodymų. Visiems kitiems, kaip pakliuvo. Vieniems du, kitiems vieną, o kitiems tik popierį pasirašė, kad duos kada nors. Ar taip buvo? Ar apaštalai priėmė sidabrinus? Žinoma, kad ne. Niekur biblijoje neparašyta.

Bet Lietuvoje dabar vyksta labai panašiai. Ten dalinami medaliai, kryžiai, popieriai visiems dalintojo draugams. Kad tos dovanos suteptos niekas nekreipia dėmesio. Gal bus galima jas išplauti laikraščiuose.

Grįžtant prie biblijos. Tamošius norėjo labai įsitikinti ar tikrai Kristus prisikėlė. Mūsų medalių gavėjai visai netikrina ar tas kuris teikia tikrai turi teisę. Ar aš tikrai užsitarnavau. Dauguma neklausia. Duok medalių.

Keisti laikai. Šiandien medalius dalina tiems, kurie buvo vadinami fašistais ir išgamom. Tikra medalių infliacija.

Tik negauna medalių Sibire kentėjusieji ir mirę, partizanai, ilgą skausmingą okupaciją iškentę. Medalių dalintojai juos užmiršta, o gaunantieji neatsimena.

Beraščiai

Man pakliuvo į rankas labai senas žurnalas. "NI-VA". Tai dar caro laikais ėjęs žurnalas. Viename aprašoma sušaukta Duma. Galėtume ją pavadinti parlamentu. Tai 1906 metų žurnalas. Ten išvardinta visų delegatų pavardės ir jų užsiėmimai. Tarp kita ko, yra ir trejetas lietuviškų pavardžių. Ir štai tame sąrašė, nurodant delegatų užsiėmimus, randame tris pavardes pažymėtas "beraščiai". Gal anais laikais tai ir nebuvo labai nuostabu.

Šiuo laiku, žvelgiant į lietuvišką seimą, gali pamanyti, kad ten daugiau beraščių negu trys. Ginčai, kalbos sijojami iš tuščio į tuščią. Visiškas nesupratimas esamos padėties. Didžiausias noras bet kokia progele pavažinėti po užsienį. O jau noras grįžti atgal, į komunistinę sistemą, nenu-maldomas. Nenuostabu. Yra ir sribų.

Išgirsta per radiją

Dabar pranešimas iš Washingtono Lietuvos ambasados. Praneša ponas Paslauskas. Ambasadorius lydimas patarėjo Paslauskos susitiko su Departamento direktoriaus pavaduotoju. Jį lydėjo ambasados patarėjas Paslauskas. Ambasadorius lydimas patarėjo Paslauskos dalyvavo pasikalbėjime su žymiais asmenimis. Ambasados patarėjas Paslauskas lydėjo ambasadorių į susitikimą su Vengrijos atstovu. Ambasadorius Paslauskas dalyvavo su ambasadorium priėmimu. Paslauskas, Paslauskas ir daug kartų Paslauskas. Jam turbūt patinka jo pavardė, kad taip dažnai kartoja.

Atrodo, kad be Paslauskos nėra veiklos Washingtono.

O kas per veikla?

Pasikalbėjimai, susitikimai, pabendravimai. O kur rezultatai? Neteko išgirsti.

TRANSPAK MAISTO SIUNTINIAI VELYKOMS

\$39 – Šventinis maisto siuntinys: Tirpi kava, malta kava, tirpi arbata, tirpi kakava, vaisių koncentratas, aliejus, mėsos konservai, multivitaminai, aspirinas.

VISKAS UŽSIENIETIŠKA

\$ 98.– [vairaus maisto rinkinys: 55 svarai = 25 kg

Dešra	1.5 kg	Mėsos konservai	1.2 kg	Šprotai	0.5 kg.	Vaisių koncentr.	1.5 ltr
Margarinas	1.2 kg	Aliejus	3 ltr.	Sūris	0.6 kg	Sausainiai	2 pok
Tirpi kava	200 g	Tirpi arbata	400 g	Malta kava	300 g	Cukrus	4.5 kg
Kakava	400 g	Ryžiai	3 kg	Makaronai	2.5 kg	Silkė	0.5 kg
Majonezas	1 kg	Šokoladas	1 plyt.	Švieži ar džiovinti vaisiai	1 kg	Žirneliai ar agurkai	0.7 kg
Aspirinas	250 tbl.	Vitaminai	250 tbl.				

VISKAS UŽSIENIETIŠKA

\$ 75 – [vairaus maisto be mėsos: 44 svarai = 20 kg

Cukrus, ryžiai, makaronai, margarinai, aliejus, vaisių koncentratas, malta kava, tirpi kava, tirpi arbata, tirpi kakava, džiovinti ar švieži vaisiai, sausainiai, konservuoti žirneliai arba agurkai, majonezas, multivitaminai, aspirinas.

VISKAS UŽSIENIETIŠKA

Talpintuvai į Lietuvą – kas savaitę.

Skubiems siuntiniams – AIR CARGO

Pinigai pervedami doleriais.

Siunčiami automobiliai talpintuvuose.

RŪTA DEGUTIENĖ 216\ 943-4662

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK Dirbame nuo 1987

2638 W. 69th Street CHICAGO, IL 60629 Chicagos tel. 312 436-7772

300,000 WINNERS A DAY.

JOIN IN THE WINNING.

The Ohio Lottery would like to thank the citizens of this great state for another record breaking sales year in 1993. Ohio Lottery's profit contributions to Ohio schools exceeded \$663,000,000, making everyone a winner. Thanks, Ohio!

George V. Voinovich
Governor of Ohio

Virgil E. Brown
Director, Ohio Lottery

All Ohio Lottery players are subject to laws and regulations of the Ohio Lottery Commission. For more information, call our Customer Relations Department, (216)787-3200, during regular business hours.

"SVEIKATA"

Tai vienintelis sveikatos mokymo žurnalas Lietuvoje. Jame rašo žymiausi Lietuvos medikai. Pagrindinė tematika: kaip apsisaugoti nuo ligų, kaip elgtis susirgus, kaip gydytis prieš kreipiantis į gydytoją. Spausdinami ir pasaulio lietuvių – gydytojų straipsniai.

Žurnalo kaina užsienyje – 30 dol. metams, 15 dol. pusmečiui. Užsisakykite "SVEIKATOS" žurnalą! Jame ne tik rasite naudingų žinių. Žurnalas bus Jūsų svečias iš Lietuvos.

312 – 778 – 7500
Rolandas Bartašiūnas
5620 S. Claremont Ave.
Chicago, IL 60636

BALTIC BOOKKEEPING

866 East 185th St., Cleveland, OH 44119

(216) 486-5711

- Pildo taksus
- Tvarko finansines apyskaitas
- Atlieka įvairius finansinius apskaičiavimus

Vytas Apanavičius

Asmeniškai, greitas ir sąžiningas pataravimas.

Taksų pildymui nelaukite paskutinės dienos! Skambinkite 486-5711 VYTUI APANAVIČIUI.

Waterview Properties
of the Palm Beaches, Inc.

MLS

Ray Staškūnas

LICENSED REAL ESTATE BROKER

11501 Ellison Wilson Road 407-622-5000
North Palm Beach, FL 33408 407-626-6562 res.
SE Corner of PGA Bridge 407-622-5966 fax

FOR YOUR FLORIDA REAL ESTATE NEEDS!!!

CALL 1(800) 369-7355

CLEVELANDE ir apylinkėse

DOVANA PANEVĖŽIUI

Clevelando Šv. Jurgio parapija telkia lėšas pirkti kompiuterį, kuris bus apie Velykas išsiųstas adoptuotai Panevėžio parapijai. Norima sutelkti \$500 šiam sumanymui. Visi kviečiami talkon.

PARAPIJOS TARYBA

Aną savaitę Clevelando Šv. Jurgio Parapijos Taryba išsirinko 1994 metams pareigūnus: pirmininke – Liuciją Tamošiūniene, vicepirmininku – Dr. Liną Vaitkų ir sekretore – Virginiją Rubinskiene. Sudarytas parapijos šimtmečio sukakties komitetas. Norintieji prisidėti prie šio komiteto veiklos ir suaktyvino leidinio, prašomi skam-

binti k-to pirmin. Ant. Bacevičiui, Sr., tel. 381-3021.

LKR ŠALPA YRA LIETUVAI REIKALINGA

Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos Clevelando skyrius išsiuntinėjo rėmėjams kvietimus ir šiemet paremti Šalpos rinkliavas: vasario 20 d. Dievo Motinos parapijoje ir kovo 20 d. Šv. Jurgio parapijoje. Aukos irgi galima įteikti TAUPOS įstaigoje arba siunčiant paštu poniai Onai Žilinskienei, 1840 Caronia Drive, Lyndhurst, Ohio 44124.

Lietuvai atgavus laisvę, Šalpa kiek pakeitė savo veiklos kryptį, tačiau ji ir toliau yra Lietuvai reikalinga.

G. Juškėnas

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available – worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

VELYKINIAI
siuntiniai Lietuva ir kitas
Baltijos valstybes pasieks
greičiausiai per
atlanta IE, Inc.

2719 West 71th Street, Chicago, IL, 60629
(312) 434-2121 Iš Toliau: 1-800-775-SEND
Atstovas Clevelande: LITMA
639 East 185th Street, Euclid, OH, 44119

(216) 481-0011

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

HOME

Federal Savings Bank

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME FEDERAL didžiuojasi badama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME FEDERAL padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME FEDERAL siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME Federal Savings Bank

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio – ketvirtadienio 9:00 – 4:00
Penktadienį 9:00 – 6:00
Šeštadienį 9:00 – 2:00

Telefonas 529-3059

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

PARENGIMAI

1994 M.

- KOVO 20 d. Dievo Motinos parapijos patalpose Kaziuko Mugė
- KOVO 26 d. 7 v.v. Šv. Kazimiero lit. mokyklos choro Pavasarinis koncertas, Dievo Motinos parapijos salėje.
- BALANDŽIO 9-10 d.d. Ateitininkų metinė šventė: šeštadienio vakare VAIDILUTĖS teatro spektaklis, sekmadienį po mišių – Akademija Dievo Motinos parapijos salėje.
- BALANDŽIO 10 d. Atvelykio stalas – Šv. Jurgio parapijos salėje 11:30 ryto.
- BALANDŽIO 17 d. 4 v. p.p. Jungtinio choro Toronto "Volungės" ir "Dievo Motinos" Religinis koncertas, D.M. parapijos šventovėje.
- BALANDŽIO 23 & 24 d. d. Š. Amerikos Lietuvių 1994 m. Jaunučių Krepšinio Pirmenybės Clevelande. Rengia LSK ŽAIBAS
- GEGUŽĖS 15 d. Aldonos Stempužienės koncertas.
- GEGUŽĖS 30 d. Memorial day – apeigos – mišios – pusryčiai rengia Katalikų karo veteranų postas 613 Šv. Jurgio Parapijoje 8:30 ryto.
- BIRŽELIO 12 d. – Tragiškojo Birželio minėjimas. Rengia Pabaltijiečių komitetas.

- LIEPOS 10 d. Clevelando Pensininkų Klubu gegužinė. (Sekmadienį)
- LIEPOS 17 d. Šv. Jurgio parapijos gegužinė pradž. 11:30 ryto Šv. Jurgio sodyboje.
- LIEPOS 31 d. sekmadienį 12-tą valandą popiet, Lietuvos Šaulių Sąjungos Išeivijoje Žalgirio šaulių kuopos valdyba rengia gegužinę prie ežero Beachland parke 17815 Canterbury Road Clev.

- SPALIO 3 d. Pabaltijiečių vakaras. Rengia Clev Pabaltijiečių komitetas (Lietuviai, latviai ir estai.)
- SPALIO 8 d. Los Angeles vyrų kvarteto koncertas Rengia vyr. skaučių Židinys.
- LAPKRIČIO 13 d. Šv. Jurgio Rudens Festivalis 11:30 – 3:30 p.p.
- GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios – Šv. Jurgio parapijos salėje pradž. 9:30 v.v.

Patarnavimas Jūsų elegantiškam stiliui...

Normandy Party Center

Leiskite mūsų kulinarijos specialistams sukurti puikų vestuvinį balių ar kitokios paskirties vaišes

585-5850

Skambinkite nemokamai paragauti mūsų maistą!

30310 Palisades Pkwy.

Wickliffe, OH 44092

Pilnas patarnavimas mūsų salėje arba pristatoma į kitas vietas

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street • Cleveland, OH 44119

481-6677

DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr – 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr – 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr – 12:00 pp *
sekmadienį parapijoje * 11:00 vr – 12:00 pp *
* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

DIRVA

APIE LIETUVĄ – GERAI

Antanas Dundzila

Kai kurie DIRVOS skaitytojai man yra sakę: "Tu apie Lietuvą vis kritiškai, tik blogai rašai..." Tai nėra teisybė, nes, čia nesismulkinant ir nebandant stoti į teismą, esu DIRVOJE paskelbęs ir daug gerų pažymiu Lietuvą atestuojančių straipsnių. Tenka manyti, kad mano skaitytojai tų teigiamų straipsnių arba neskaitė ar juos pamiršo. Todėl šiandien nutariau rašyti apie Lietuvą vien gerai – šiame straipsnyje nebus nė vienos kritiškos užuominos. Viskas bus tik iš gerosios pusės ir viskas bus, mano nuomone, neiškreipta tiesa. Rašysiu apie ką tik iš pašto atsiimtą, iš Lietuvos atsiųstą, "Laisvės kovų archyvo" naujausią, devintąjį numerį. Apie šį serijinį leidinį jau esu rašęs (gerai) ir anksčiau.

Jeį prisimenate, "Laisvės kovų archyvą" leidžia Lietuvos Politinių kalinių ir tremtinių sąjunga. Devintasis numeris yra didokas, net 224 puslapių. Skelbiama, kad leidimą nuolat remia Pasaulio lietuvių bendruomenė, o šio numerio rėmėju buvo chicagiškis Lietuvių fondas. Pagarba šioms organizacijoms! Tiesa, metrikoje radau dar vieną naują: spausdino "Spaustuvė Morkūnas ir Ko" – reikia manyti, tai išeivijos spaudos darbe daug pasitarnavusios Mykolo Morkūno spaustuvės dalis, pervežta į Kauną ir ten pradėjusi veikti.

Šis numeris įvairus, įdomus, skelbiama daug anksčiau nematytos, negirdėtos medžiagos. Ką čia sakyti – nematytos, negirdėtos – tiksliau būtų "nesapnuotos". Skelbiami dokumentai, kurie atskleidžia, o vietomis paryškina rezistencinę veiklą. Ištiesai turinio nekartosiu, suminėsiu tai, kas man atrodė reikšmingiausia.

Patalpintas Dzūkų grupės štabo veiklos dienoraš-

tis, apimantis nuo 1945-IV-4 iki 1956-I-6 d. Tai lakoniškai sužymėti Pietų Lietuvos partizanų vado plk. Juozo Vitkaus – Kazimieraičio aplinkos įvykiai. Su paskelbtomis datomis, vardais ir vietovėmis šis dienoraštis įneš daug šviesos ir faktų tikslinimo į kitus, anksčiau paskelbtus partizaninės veiklos leidinius. Reikšminga ir Kazimieraičio biografija, nes apie šį partizanų vadą, bent išeivijoje, smulkesnių žinių buvo mažai. Biografiją parašė Kazimieraičio sūnus, Sibiro kalinys Vytautas Vitkus.

Seka savo detalėmis įdomūs, reikšmingi dokumentiniai straipsniai apie Kunigaikščio Vaidoto grupės kūrimosi pradžią ir keli kiti rašiniai. Tai rezistencinių kovų užuomazga, epizodai, įvairūs niuansai. Eina kalba apie žygius ir okupanto dailintą pradžią. Čia išsiskiria ypač vaizdžiai parašytas, mielas skaityti, lengvai suprantamas Antano Surachiaus – Tauro straipsnis "Žaliojoji rikiuotė".

Antinacinės rezistencijos 30 puslapių užpildo vokiečių generolo Justo iš vokiečių kalbos išversti parodymai. Prieš karą, dar pulkininko laipsnyje, Emilis Justas buvo Vokietijos karo ataše Lietuvoje. 1941-44 buvo karo komendantu Lietuvai. Vokiečių okupacijos metu jis lietuviams buvo palankus, padėdavo tarpininkaudamas pas vokiečių civilinės valdžios pareigūnus. Vėliau pateko į nacių nemalonę, po karo buvo rusų areštuotas ir dingo be žinios. Atspausdinti paties gen. Justo ranka rašyti atsakymai į rusų klausimus. Dokumentuose randama stebinančiai daug detalių apie, pvz., 1944 m. pradžioje Dukšto apylinkėse vykdytas operacijas prieš bolševikų partizanus ir kt.

Skyriuje iš "Sovietinių

Didž. Gerb. Amerikos lietuvių Tautinės sąjungos garbės Narij

ANICETĄ SIMUTĮ

Pirmąjį Ambasadorių prie Jungtinių Tautų, Lietuvai įsijungus į Jungtinių Tautų nepriklausomų valstybių šeimą, nuoširdžiai sveikiname jo prasmingos 85-rių metų amžiaus sukakties proga. Jūsų pasišventimas ir pasiaukojimas Lietuvai sutemų ir žiaurių okupacijų metais ir po Nepriklausomybės atstatymo, palieka giliai įmintas pėdas Lietuvos istorijoje.

Linkime Jums sėkmės, išstvermės ir geros sveikatos reprezentuojant Lietuvą ateityje.

Tik Dieve Jums padėk!

Su gilia pagarba Jums,

ALT s-gos valdyba:

dr. Leonas Kriaučeliūnas

Petras Buchas

Stasys Briedis

dr. Laima Šimulienė

Oskaras Krėmeris

archyvų" skaitome apie "Dainavos" štabo išdavystę pagal KGB dokumentus, Adolfo Ramanausko – Vainago sekimo ir arešto detalės ir specpriemonės KGB praktikoje. Tai skaudi, 45, psl. apimanti medžiaga. Yra Ramanausko šeimos nuotraukų, Ramanausko suėmimo plano tekstas, rusiškai parašyta mirties nuosprendžio įvykdymo dokumento faksimilė, suimto ir baisiai sužaloto Ramanausko gydytojų apžiūros aktas.

Ramanauskas su žmona buvo suimti 1956 spalio 12 d. 8:30 v.r. Kalėjimo gydytojų spalio 15 d. akte tarp kitų dalykų nurodyta, kad Ramanauskas jiems buvo pristatytas suėmimo dieną 16:30 val. "itin sunkioje būklėje": visas kruvinas, subadytas, lytiniuose organuose plati plėstinė žaizda ir t.t. Kaliniui padaryta operacija, sustabdžiusi kraujoplūdį ir pašalinti negyvi kūno audiniai. "Tardymas galimas (sėkmingai gydant) po 2-3 savaičių"... Ramanauskus išdavęs agentas Urbonas šiuo metu gyvena Kaune, o suėmimo NKVD-MGB-KGB operacijoje pasižymėjęs papulkininkis N.

Dušanskis 1989 m. išemigravo į Izraelį.

Literatūros puslapiuose atspausdinti Mykolo Bandonio laiskai pažįstamai mergaitei. Šis dvidešimt vienerius metus turintis jaunuolis 1943 m. buvo mobilizuotas, pateko į vokiečių kariuomenę. 1944 grįžo į Lietuvą, pradėjo partizanauti, dzūkuose buvo būrio vadu, 1947 m. žuvo. Jo mirtis – sąmoninga, motyvuota au-

Taigi, rankose dar vienas svarbus liūdijimas apie lietuvių tautos kovas, kančias, okupanto žiaurumą.

Labai gerai, kad "Laisvės kovų archyvas" yra leidžiamas. Gerai, kad nežiūrint net amerikiečio Paul Goble Washingtonė per Vasario 16 d. minėjimą padaryto įspėjimo apie diegiamą cenzūrą Lietuvoje, toks leidinys dar gali išeiti. Jį visomis išgalėmis privalome remti. "Laisvės kovų archyvo" jau išleista viso apie 1,160 puslapių. Nors tik 5,000 egz. tiražu paskleista medžiaga nebežus. Ji reikalinga šiandienai, jos reikės Lietuvos istorijai.

(1994-II-24)

V. LANDSBERGIS CLEVELANDE

V. Landsbergis atvyksta į Clevelandą trečiadienį kovo 16 d. Ketvirtadienį kovo 17 d. 12 val. kalbės Cleveland City Club.

JAV LB Clevelando apylinkės valdyba kovo 16 d. vakare planuoja V. Landsbergio susitikimą su lietuvių visuomene. Dėl planuojamos susitikimo programos klausykite Tėvynės Garsų radiją arba sekite Dievo Motinos parapijos Žiniaraštį.

Norintieji daugiau informacijos skambinkite Romui Apanavičiui telefonu 531-6995.

APIE LIETUVOS POLITINES PARTIJAS

(Atkelta iš 7 psl.)

Vidurio partijos yra susiskaldžiusios, tačiau jos turi aiškias politines programas. Socialdemokratai laukia ateinančių narių iš LDDP.

Vis dėlto Julius Šmulkštys nenumato didelės atėties vidurio partijoms. Jis negalvoja jog LDDP yra neatsakomą partija. Ji turi komunistinį bagažą ir taipogi yra pirmoji pasidariusi tautine komunistine partija.

Julius Šmulkštys negalvoja, jog ateityje Lietuvoje įsigalėtų tik viena partija. Jis tiki, kad Lietuvos įvairios partijos atliks bendrą darbą išlaikyti Lietuvos ekonominę gerbuvį ir visuomenės sutarimą. Jis mato gerus ženklus visų partijų pasisakyme prieš SKAT išėjimą į mišką ir visų partijų spaudime prezidentui Brazauskui, kad jis paprašytų NATO vadovybės įleisti Lietuvą į NATO.

Tačiau pavojus slypi kitur. Lietuvoje 80% žmonių gyvena skurdo lygyje. Tai gali politinė arenon iššaukti kraštutinių pasireiškimą ir smurtą. Iš tikrųjų, partijų veikla Lietuvoje veda kraštą į civilizuotumą ir stabilumą.

Saulius Šimoliūnas

MIRĖ ANTANAS RAMOŠKA

Gauta žinia iš Kauno, kad ten mirė, pastaruoju metu sirgęs vėžiu, statybos inžinierius Antanas Ramoška. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse. Velionis (g.1918m.), 1938 m. pradėjo studijas Vytauto Didžiojo universitete ir tuo pačiu metu įstojo į Korp! Neo-Lithuania. Laisvėjant Lietuvai jis veikė Sąjūdžio gretose. 1990 m. atsteigiant Korp! Neo-Lithuania Lietuvoje, Antanas Ramoška buvo pirmųjų būryje ir aktyviai dirbo iki pat mirties. (m.v.)

Mielam nariui

JONUI KAPČIUI

mirus, gilią užuojautą reiškia jo našlei, mūsų narei IRENAI, dukrai, sūnums ir jų šeimoms su anūkais bei visiems artimiesiems.

A.L. Tautinės Sąjungos
skyriaus Valdyba

Po ilgos ir sunkios ligos
vasario pabaigoje mirė

A.A. ONUTĖ ŠUKIENĖ

Už savaitės Ją Amžinybėn pasekė duktė

A.A. JOANA ZUBRICKIENĖ

Giliame širdies skausme likusią REGINĄ JURKŪNIENĘ netekusią mylimos sesutės ir seserėčios, bei kitus liūdinčius artimuosius giliai užjaučiu

Rūta Sakienė